

Рк 252/1
164

Б-ка Сіроміцк

100

ЛИЮПИС

ЧЕРВОНОТ

КАЛИНИ

Е. КОЗАК.

1 9 2 9

I

По конф. скаті наклад другий

Рк Л. 164

ЛІТОПИС

ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

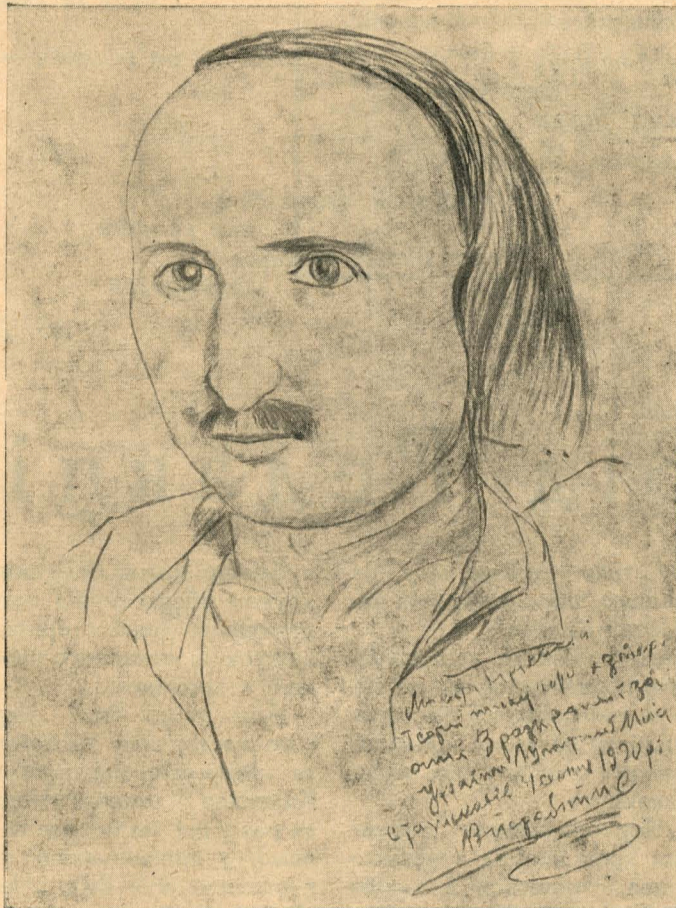
ІЛЮСТРОВАННИЙ ЖУРНАЛ ІСТОРІЇ ТА ПОБУТУ

1. Річник

ЧИСЛО 1. *

ЖОВТЕНЬ

* 1929

Микита Кириєвський
 козак І сотні полку Чорних Запоріжців Армії У. Н. Р.,
 3 рази ранений.
 Рис. В. Перебийніс 1920. р. Оригінал в збірках Н.Т.Ш.

НАЦІОНАЛЬНА
 ПАРЛАМЕНТСЬКА
 БІБЛІОТЕКА
 УКРАЇНИ

Прогуділа хуртовина
над полями
Та заплакала калина
ягідками.

Як не плакати калині,
нежуриться,
Розкидає по долині
вітер листя.

Не лиш листя, а й намісто
дорогее,
Ще й сміється люто, злисто
він із неї.

Не журися, безнадійно
не хилляйся,
Весни Божої спокійно
дожидайся!

Ще здорова й не безплідна
ти в корінню,
Й корінишся в землі рідній,
не в камінню.

Не журися, безнадійно
не хилляйся,
Весни Божої спокійно
дожидайся.

Загогоче грім над світом
проречисто,
І вберешся білим цвітом,
свіжим листом.

Прийдуть ночі, ясні, сині —
веснянії,
Заспівають на калині
соловії.

Вийде хлопець і дівчина
під калину
І буде їм ніч, як днина
в ту годину.

І буде їм світ, як казка
гарна дуже,
Бо життя — це Божя ласка
милий друже!

* * *

Б. Л.

Від Редакції

Видавання нашого журналу стало вимогою часу і не тільки часу, але й бажанням широких кругів читачів Видавництва „Червона Калина“.

Та наше Видавництво довго зводилося з видаванням такого журналу, не маючи певности, чи зможе побороти всі труднощі, звязані з теперішніми обставинами, зокрема, чи зможе придбати потрібну кількість передплатників при теперішньому розрості всіх інших українських періодичних видавництв.

А всежтаки Видавництво „Червона Калина“ зважалося сміливо ступити ще один крок вперед з певною вірою, що новий цей журнал стрінеться з такою самою прихильністю та попитом, як мають всі видання „Червоної Калини“.

Метою нашого журналу є розбуджувати та плекати пошану до нашого історичного минулого, закріплювати традиції, зберігати друком історичні матеріали, якими можна би покористуватися у майбутньому нашій історіографії.

Богато цінних памяток, документів, які могли б висвітлити не одну темну сторінку з історії нашого минулого, досі ніде неопублікованих, марнуються у приватних руках, а марнуються вони тільки завдяки байдужості нашого громадянства та малому зацікавленню тими справами.

І якраз завданням нашого журилу буде розбудити оце зацікавлення і пієтизм до історії, зокрема заохотити його до збирання тих цінних памяток, щоби дорогою

публікації можна було виявити їх на світ божий та бодай друком зберегти від заглади. При тому будемо присвячувати деякі сторінки нашого журналу також для заміток із сучасного народнього побуту та дослідів над старовиною.

Досі рямці Вид. „Червона Калина“ були замалі і не вистарчали на поміщення тих всіх публікацій та матеріалів, які поступінно напливали, а одинокий Календар Альманах „Червоної Калини“, що появляється раз у рік не міг навіть частинно заспокоїти всіх тих вимог у сповнюванні цього важного завдання, яке поставило собі Вид. „Червона Калина“. Історичні повісті, спомини з минулого, які появлялися черговими випусками, не охоплювали в цілості програми видавництва і далеко не заспокоювали вимог членів видавничої кооперативи, що в міру розвитку „Червоної Калини“ ставили до Управи все то більші, хоча й оправдані, побажання.

Випускаємо це число з повною вірою, що українське громадянство прийме цей журнал щиро й вируzumіло. Будемо старатись редагувати його популярно та зробити його доступним для широких мас.

При цій нагоді просимо всіх прихильників нашого Видавництва дати нам моральну підтримку, зєднувати передплатників та надсилати свої спомини, історичні записки, документи, світлини і всі інші писані та ілюстративні матеріали.

Редакція „Літопису Червоної Калини“ одержала
від Львівського Городського Староства таке письмо:

До

Пана Теодора Мартинця

відповідального редактора часопису
„Літопис Червоної Калини“

у Львові,
вул. Піскова ч. 22.

На основі арт. 73. розпорядження Президента Річипосполитої з дня 10 травня 1927, о прасовім праві оголошенім в Д. У. Р. П. ч. 45. поз. 398 Львівське Городське Староство повідомляє Вас, що часопис пн. „Літопис Червоної Калини“ ч. 1. з жовтня 1929 зняте з приводу статей п. н. 1) „Українська артилерія у Львові“ в цілости, 2) „Музей воєнних памяток“ в цілости, — наслідком чого Львівське Городське Староство поступить по думці арт. 74. вище поданого розпорядження.

Городський Староста
Кльоц.

Всего страниц 100

Издательство
Ленинградского университета
Ленинград, 1958 г.

Всего страниц 100
Издательство
Ленинградского университета
Ленинград, 1958 г.

Ленинград

СІРІЯ

Висока держава, що лежить між
Евфратом і Сериком, виступила
вперше в історії як держава, що
вплинула на розвиток людства.
Вона була першою державою,
яка встановила писане право,
яке регулювало життя громадян.
Вона була першою державою,
яка встановила державну
адміністрацію, яка керувала
державними справами.
Вона була першою державою,
яка встановила державну
армію, яка захищала державу
від зовнішніх ворогів.
Вона була першою державою,
яка встановила державну
релігію, яка об'єднувала
громадян.

Висока держава, що лежить між
Евфратом і Сериком, виступила
вперше в історії як держава, що
вплинула на розвиток людства.
Вона була першою державою,
яка встановила писане право,
яке регулювало життя громадян.
Вона була першою державою,
яка встановила державну
адміністрацію, яка керувала
державними справами.
Вона була першою державою,
яка встановила державну
армію, яка захищала державу
від зовнішніх ворогів.
Вона була першою державою,
яка встановила державну
релігію, яка об'єднувала
громадян.

„Сікачам“

Рішення Директорії У.Н.Р. виступити збройно проти гетьмана, не було для ССів несподіванкою. Тому слідуєчого дня по приїзді Головного Отамана до Білої Церкви загін СС був готовий до бою.

Так старшини як і стрільці прекрасно розуміли вагу хвилі і тяжке своє завдання, однак у нікого не можна було завважати поденервовання, чи непевності.

Одно, що могло непокоїти кожного ССа, а зокрема провід то думка: чи населення оцінить як слід інтенцію ССів і чи поповнить сили Загону?

Однак об цім ніхто ні з ким не балакав, бо й думка ця як скоро родилась, так скоро була виперта сильнішими вражіннями поза круг свідомости.

Стрільці мали безмежне довіря до своїх старшин і знали, що коли рішено так, то це є конечне для добра української нації і української Держави. А для добра свого народу і своєї держави СС-и рішили віддати все, що людина має найдорожче, своє молоде життя.

Цей психічний настрій ССів зрозуміли противники вже по перших боях і в паніці почали опускати позицію за позицією.

От — от і ССи в Києві,

Та нараз з'являється хтось з утікачів з Києва у Головного Отамана і голосить, що на фронті неладно. Наші частини не мають належного зв'язку між собою, деякі позиції з браку людей не обсажені і т. д.

Ця вістка дещо занепокоїла Головного Отамана.

Не надумується довго, висилає старшину в цілі провірення справи на місці.

За якийсь час вертає висланий старшина і замість здати звіт з положення на фронті голосить, що в селі Х селяне довідавшись, від кого і пощо він приїхав, скликали сход, позносили багато харчів, хліба, сала і просили передати „Сікачам.“

Коли зворушений старшина став дякувати, виступив голова сходу, встромив за пазуху руку, вийняв кількатор гривень і несміливим голосом відізався: Прийміть і це, ми знаємо що грошей у вас немає; а славні хлопці, ці ваші Сікачі. Спасибіг що визволили від нахабних москалів і цих нехристів. За фронт в нашому селі не безпокойтесь, ми вже самі допильнуємо, щоби ні одна бісова душа туди не проскочила.

В. Бенз б. підплк. військ У.Н.Р.
і адютант Головного Отамана

Історія одного стрілу

Оповідання — спомин. Написав Юліян Вишенський

Великими платками спадав на землю білий сніг. Повільно, тихо міряв глибокий простір з сірих, одностайних, звислих хмар на чорну брудну землю, неначе хотів прикрити її безстыдну наготу.

Задумалася в обіймах сірих мряк Золота Прага, город Великого Карла. Шез із перед очей в густому, білому тумані високий Град та стрункі вежі святого Віта.

Швидкими кроками зближався вечірній сумерк, здобував нові та нові закутини в кімнаті і розтягався у них, немов завойовник на боєм здобутих теренах.

До вікна підійшов товариш Р. і чоло приложив до холодного скла.

— Перший сніг — промовив по хвилі. — Перший сніг! А ріжно ми його вже стрічали!..

— А ріжно... додав хтось з гурту.

— Як хочете, панове, то розкажу вам одну свою пригоду, яку мені на память привів цей перший сніг. Тоді також він вперше падав на землю.

Радо згодилися ми на оповідання.

— Вас буде займати це, що скажу, бо колиб випало було інакше, то ані мене тут між вами не булоб, або можливо, що й усіх нас тут судьба не кинулаб. Аж дивно, як може від одної, на вид незначної події залежати ціла судьба тисячів і тисячів людей.

— Цікавість розбуджує в нас — підсміхнулася товаришка Зоня. Кажітьжеж бо!

Тов. Р. поглянув своїми глибокими очима на Зоню, не запримічючи здається навіть її і запаливши папіроску зачав оповідати:

— Було це 1919 року. Усі ви, крім вас, Зонцю, були тоді там, де лишилася наша доля, де потахала, мерла, гинула наша сила. Не потребую вам описувати цих страшних часів, пригадувати вам цієї смертельної драми, в якій ми усі грали свою ролю. Нам припала тоді в уділі задача творити історію, а завданням історії буде колись про це сказати своє слово.

Як вам відомо, я був хорунжим артилерії в 4-ім гарматнім полку. Стояли ми тоді на позиції під Райгородком і відбивались, хоч як проріджені тифом, від загонів Денікіна.

Гармати батерії, в котрій був я, були уставлені на скраю села, а на другому кінці тогож села, якого назви вже не тямлю, була батерійна зірна в нужденній, самітній хатині.

Я вже дві доби з черги повнив службу на зірній і сподівався, що незабаром приїде змінити мене хорунжий К.

З батерії повідомили, що хорунжого К. закликали до команданта полку і звідтам має він податися прямо на зірну.

— Чогож він до полку поїхав? — спитав я телефоном четаря Г., який саме був при апараті.

— Тепер всі старшини, що обнимають службу на зірній, мусять голоситися в полку.

— Чогож?

— Такий приказ був.

Години минали, а хор. К. не приїздив. Вкінці повідомили мене, що приїде вечером, бо тепер має іншу роботу.

Я вийшов з хати.

Сніг, що щойно цієї ночі вкрив чорну землю був такий білий — білий. Осліплююче соняшним відблеском сніжне поле простягалося ген-ген далеко на усі сторони, добігало до стіп високих топіль Райгородка і там тонуло між хатами.

Звідтам ще вчора шипіли понад нашими головами гранати, в тамту сторону ще вчора висилали ми свою грізну, сталеву відповідь.

Там стояли Денікінци.

А сьогодні — на цілій лінії ані одного стрілу. Мовчало поле. Днина погідна, тиха, заслухана в подих землі; похилилося гілля під вагою білого снігу і втихло. Зажурилися під снігом стріхи. Усюди спокій. Усюди тишина.

Дивувало мене це дещо. Такий нічим не заколечений спокій на цілому фронті — це небуденна річ. Що це має значити? — запитував я себе, та відповіді не знаходив.

Я побіг зором на засніжене поле, там шукаючи відповіді на своє німе питання.

Нараз завважив я, що з Райгородка, від сторони ворога висунувся гурт кінних, які швидко перетинали білу плахту поля, приближуючись до нас.

Спрямував я туди далекозір.

Їхали там їзди на конях і везли щось між собою.

— Гармату хіба підтягають під нас поганці, чи що? — подумав я дивуючись? Але так на відкрите місце, в білий день? — Дивне воно було, чудне. Алеж кілька стрілів остріляної вже батерії не позволят удержатися в тому місці ворогові.

Я зрадів, що скінчилася мовчанка, яка почала вже дратувати мене.

Спішно відчинив я двері хати і закликав телефоніста.

— Десятнику Т., апарат на двір, будемо стріляти! Приказ був вमितь виконаний.

Безділля скінчилося, телефоніст ждав на прикази.

Я почав диктувати:

— Перша гармата. Віддаль.. круг... граната! (тоді дістали ми посилку самих гранат).

— Готово! повідомили з батерії.

— Стріл!

Зойкнула важко земля, якій так брутално перервано зачаровану тишину. Роздерлись серпанки спокою, пірвалися з диким стогоном мовчазні досі струни. Стрепенулася земля. Збудилася ранена й заголосила.

А я вдивився у відділ їзців на білому килимі.

Нараз перед першим їздцем зірвався чорний стовп, підкинув добуту землю з під снігу і повалив їздця враз із конем на землю. Це розірвалася граната.

Їзди розкочилися по полі, а на шляху побачив я замість сподіваної гармати щось ніби сани... Та я не мав наміру припинити вогню.

— Добре скрикнув я. Перша і друга гармата черговий стріл!

Але замість стрілу телефоніст поспішно зголосив мені:

— Кажуть перервати стрілянину. Вас, пане хорунжий кличуть до телефону.

Взяв я слухавку, невдоволений з проволоки, не розуміючи, що це все значить.

А в апараті гуділа справжня буря.

— Не вільно стріляти. Делегація... голосили з батерії, а з невилученої команди полку почув я питання горячкові, ялярмуючі:

— Яка батерія стріляє? Хто стрілив? Хто в вас на зірній? Здержати негайно вогонь! Команданта батерії до телефону! — Далі почув я, як з команди бригади запитують полк, що сталося, якісь піхотні частини вмішалися рівнож, хтось енергійно кликав команду полку і не міг докликатися, словом збудилися усі команди, заговорили нараз усі телефони і розгардіяш цей змагався з хвилини на хвилину.

Врешті почув я ломану українську мову свого команданта, сотника С.

— Хто вам дозволив стріляти? На ваше місце приїде зараз на зірну четар О., а ви маєте ставитись до звіту.

— На приказ! відповів я віддаючи слухавку телефоністові і досі не розуміючи, що сталося причиною такої великої бучі. Хто вам дозволив стріляти?... А нащо ж я тут на зірній є? думав я собі. Таж...

Ні, не розумів я нічого.

Незабаром приїхав четар О. з двома гармашами.

— Що ж ти наробив чоловіче? спитав на вступі мене. Навіщо ж ти стріляв, таж це денікінська делегація їде...

— Що за делегація?

— Денікінський генерал... на переговори. Завішення збої,

Аж тепер я зрозумів, що зробив.

Маю приказ, говорив дальше четар О. відібрати тобі зброю і відіслати під ескортою. Дуже мені прикро — але... розумієш — приказ...

Я без слова здіймив револьвер, біноклі Цайса і мапу, подав йому, поздоровив і в супроводі двох гармашів відіхав.

За хвилину стояв я вже перед сотником. Він цілий збурений став передімною, міряючи мене від стіп до голови.

— Пане сотнику ставлюся на приказ! промовив я.

— Знали ви, що не вільно стріляти?

— Ні, не знав, пане сотнику!

— Якто? Вас не повідомили? Не може бути! Вас, вас, на зірній, не повідомили?

— Ні, пане сотнику!

— Все одно, я маю приказ від команданта полку відставити вас до полкового звіту. Він глянув на мене і помовчав хвилину. Потім більше вже затурбовано спитався:

— Ви знаєте, що це пахне полемим судом?

— Що ж, пане сотнику. Я не почуваясь до вини, бо відповідного приказу не дістав.

Але в ньому розбудився вже артилерист, дбайливий за честь своєї частини.

— А хоч добрий був стріл?

— Один впав з конем.

— Один впав? То добре. Але для вас, то це ще гірше — поправився — може бути біда. Я за вами вставлюся, але чи що поможу — не знаю.

На цім скінчився один звіт.

Зате в полку справа так легко не пішла. Отаман Ш., якому мій стріл наробив багато неприємностей, усю свою злість виляв на мене, кричав, лаяв, кидався, грозив, врешті успокоївшись дещо, приступив до мене й спитав:

— Скільки в вашій батерії осталося здорових?

— Пятнацять з мужви.

— Неправда, це було ще передучора. Нині є всего одинацять, завтра буде ще менше, а за три-чотири дні не буде ані одного здорового. Знаєте, що це значить? Тиф шириться дальше мов пожар. А що тоді? Поставите людей зі 40 степенями горячки на фронті, скажете їм битися, скажете їм лаштувати гармати, обслуговувати скоростріли, ходити коло коней, відбивати ворожі наступи, держати застави, словом провадити війну?

Я мовчав. Не було відповіді.

— Знаю, продовжав отаман. Денікінець, ціла Добр-армія — наш тяжкий, заклятий ворог, рівний тому, що нас витиснув сюди, але ми мусимо врятувати армію, бо це наша одинока міць, бо на другу ми вже не маємо ні спромоги, ні кадр, ні сили. Розумієте ви це?

— Пане отамане — зачав тепер я — якби я був знав приказ, то бувби не стріляв. Зрештою і в батерії не знали, не лиш я на зірній, бо інакше не стрілялиб були на мій приказ.

— Я це знаю. Та це друга річ. Але що буде, як генерал Н., на якого ви стріляли, зажадає покарання винувника? Перемиря є для нас тепер справою життя і смерти і ми його мусимо прийняти. Що ж... поглянув він на мене й розвів руками, тоді буду мусити вас пожертвувати...

Лячно мені стало.

Стільки куль пролетіло мимо мене, стільки доброго товариства лягло на моїх очах від чужих куль, від ворожих, а мене жде українська куля, українська...

Лячно, страшно, невиносимо!..

— А жаль мені вас, скінчив отаман. З вас я був все задоволений.

— Пане отамане, то буду мати ще одно прохання.

Несмак відбився на лиці отамана.

— Що ж ви хочете просити — обізвався зміненним голосом. Щоб я вас випустив, чи що?

— Ні, пане отамане — відповів я спокійно. Нехай Денікінець тішиться моєю смертю, якщо так, але нехай колись дійде у Галичину... жаль здавив мене за горло й не давав говорити..., нехай колись дійде у Галичину, що хоч я згинув від української кулі, але не як зрадник, не як ренегат...

Зворушення відбилося на лиці отамана.

— Ось вам моє слово — приобіцяв коротко.

Остався я таки в команді полку під сторожею, а події розвивалися дальше. Переговори довели до перервання ворожої акції спершу тільки на нашому відтинковій фронті. Неправдоподібний доказ згоди між двома смертельними, непримиримими ворогами! Денікінця в моїй справі збули чим будь, а потім отаман завізав мене знову до себе.

— Маємо перемиря і можемо зайнятися своїми хорими — почав говорити. Денікінцям цього рівнож треба було, тому й не наставляв цей генерал дуже на ваше життя. Тимбільше, що прапорщик Козлов лиш легко ранений. Ви вільні, можете вертати до батерії.

Я вклонився і зібрався до відходу.

— А все ж таки шкода, що ви його не вбили. Цього кацапа — закінчив отаман.

Морозне, свіже повітря виповнило мої груди, а ясне, блискуче сонце, відзеркалене на снігу осліпило мої очі.

На другий день маячилася мені Галичина, Львів, перемога. Це тиф поклав на мене свою тяжку руку.

А нині, осьтут, на чужині запитую себе нераз, що булоб, колиб моя граната була попала в ціль?

Не вмію на це відповісти...

OLIVER

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

[Faint, illegible text within a rectangular border, likely bleed-through from the reverse side of the page]

Ольбія

Яких сімсот літ перед Різдом Христовим, тоді як про Україну ще й ніякого помину не було, Греки закладали здовж побережа Чорного Моря свої купецькі города, себто факторії і кольонії. І мабуть доволі далеко на північ мусіли вони підходити, коли навіть на дніпровім острові, на Хортиці, там де пізніше була наша запороська Січ, викопано з землі одну з найкращих грецьких ваз.

Найбільше тих осель на наших землях заложив славний грецький город Мілет. Що найсмівливіші мешканці Мілету, підприємчиві і жадібні великих заробітків купці, збиралися у ватаги, вибирали собі провідників і на кораблях плили гирлами наших рік, Дністра, Бога, Дніпра, й Дону, щоб на їх берегах, там де місце для них було найкраще і найбільш догідне, осісти, побудуватися й почати нове життя. Тягнула їх і приманювала незвичайна урожайність землі, богацтво звірини й риби, а може й дорогі футра бобрів, видер, кун і соболів, за які в світі платили великі гроші, а яких у нас була велика сила силенна. (Недаром у наших колядках співається про „куни та бобри на шуби добрі“).

Так оснували отсі Мілетейці: Тірас, Одесу, Корсунь, Балаклаву, Теодозію, Керч, Танаїс і другі міста, Деякі стоять ще й до нині, хоч старинний Грек не пізнавби їх тепер.

Але мабуть чи не найкращим із них була Ольбія. На це вказує його назва, бо по грецьки „ольбія“ значить „щаслива“. Лежала вона на правім березі Бога, (котрий тут творить лиман). Знімалася терасами, а береги Бога захищували її від степових вітрів.

Коли в половині 5 століття перед Христом відвідував Ольбію грецький історик Геродот, була вона великим і багатим містом, котре провадило торгівлю зі Скитами і Греками. Король Скитів Скілес мав тут свою велику, кам'яними сфінксами оздоблену палату.

За Александра Великого облягав Ольбію намісник Тракії Дзофірїон, але город відбився щасливо. Можна з того вносити, що мав він кріпкі мури і досить хоробрїх оборонців. Був це город вільний і від жадної держави незалежний, бив навіть свої гроші.

Самостійність втратила Ольбія в другім столітті перед Христом і піддалася Мітрїдатовї королеві Понту. Коло року 50 перед Христом збурили її Гети.

Згодом на її руїнах будується друга Ольбія, менша і бідніша. За римського цїсаря Тиверія шукає вона опіки могутнього Риму. Тут стояла пізніше римська залага, а року 248 по Христі посвячено в Ольбії престіл Меркурїєві, поганському богові купецтва. В половині 3 ст. по Хр. здобули її Готи

і з того часу починається третя доба Ольбії. Нині Ольбія під землею. Її місце в торгівлі, і промислі заняв Миколаїв, що лежить на другім березі Бога.

Але не від нині риють люде ті поля, на котрих колись стояло „благословенне місто“. Російський уряд не подбав про те, щоб дорогоцінні скарби не пішли в чужі руки. Чужі „гробкопателі“ вивезли звідси дорогоцінні вази, бронзи та золоті прикраси. По ріжних музеях світа знайдете тепер те, що повинно було зберігатися в Київі, як столиці чорноморських земель. Що лиш 1902 р. петербурська комісія археологічна заключила згоду з власником Ольбії графом Муссін-Пушкіном і почалися систематичні розкопки на те, щоб великої вартости знахідки вивозилися в Петербург, куди вже й без того багато заграбано нашої старовини. Звичайна наукова грабїж, бо все, що було колись на нашій землі, це добро наше, як тепрішних її мешканців. Такий погляд побідив щолиш тепер.

Протягом минулого літа процювала в Ольбії наукова експедиція Україн-науки, зложена з 40 людей. Вести її мав Б. В. Фармаковський, але він помер дві неділі перед початком розкопок. Розкопували місто і цвинтар (коло 50 моргів). Розкопки міста (городища) провадив Болшенко. Тут наткнулися на одну з головних вулиць з хідниками по обох боках (з 4 до 5 століття перед Хистом). Відкрили фундамент якогось великого будинку з пивницями, у котрих були кам'яні бочки й „піфоси“ на збіжа.

Під проводом професора Мешанїнова досліджувано окраїни Ольбії. Тут між іншими знайдено колїсму з релігійними написями.

На цвинтарі ховали Ольбїйців протягом 600 літ. Він дуже пограбований, бо які вояки не переходили туди, шукали золота в гробах. Цього року відгребано кільканацять могил з коритарами й передсінками і один родинний грїб з трьома кістяками й кількадесять предметами, котрі свідчать про життя на нашій землі перед двома тисячами літ. Золота знайдено мало, бо всього 75 дрібних предметів, ріжних бляшок, між котрими є один масівний ковток (кульчик) з головою львиці.

Але є не золоті, а дуже цінні предмети, особливо всіякі амулети, туалетові прибори й сортименти косметики. Всього добуто 6000 предметів і зроблено 580 фотографічних знімок. Українці повинні пильно дбати, щоби їх старовина не йшла в чужі руки, бо це добро, якого за ніякі гроші не купиш.

Богдан Л.

Левидький Кость: Історія політичної

думки гал. Українців 1848-1914

ч. I 15 зол.

ч. II 12 зол.

Левидький Кость: Історія визвольних

змагань гал. Українців з часу сві-

тової війни 1914-1918 ч. I 12 зол.

Охримович Юліян: Розвиток україн-

ської національно-політичної дум-

ки (від поч. XIX ст. до М. Драгома-

нова) 2 зол.

Христюк Павло: Замітки й матеріали

до історії української революції:

1917-1920 рр. т. I 5-10 зол.

1917-1920 рр. т. II 6-75 зол.

„ „ „ т. III 5-40 „

„ „ „ т. IV 6-50 „

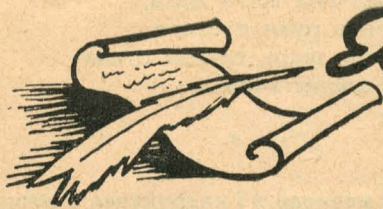
Тютюнник Юрко: Зимовий похід 1919-

1920 р. (політичний огляд) 1-60 зол.

Яворовський: Денікініада Україн-

ської Галицької Армії 0-80 зол.

Поручає: КНИГАРНЯ НАУК. Т-ВА ІМ. Т. ШЕВЧЕНКА — у Львові, Ринок ч. 10.

Як я став воєнним поетом

Написав Лу-лу.

I.

Хто з нас, маючи кільканацять літ та читаючи житєписи славних письменників — не бажав бути їхнім товаришем? Тож не диво, що і я грішний мріяв бути що найменше Шевченком,

або хоч... Б. Лепким (передвоєнним). Я хотівби знати, котрий визначний Українець¹⁾ не „грішив“ колись писанням віршів? В декламаторах і збірниках знайдемо вірші і такого „прозаїка“ як В. Винниченко і активного політика та правника, як М. Лозинський і проф. права, державного сен. С. Шелухина і вченого історика мови і літератури проф. Ол. Колесси і т. д. Інженіри... купці і інші „практичні“ звання... писали колись вірші...

Чи ж дивно, що і моя „прозаїчна“ сьогодні особа, поривалася в часах весни вдертись до чарівних теремів музи? Тимбільше, що було це в часі найсміливіших зривів української душі, коли українське Січове Стрільцтво своїми крісами вязало золоту нитку традиції, перервану нашими предками. Чи ж диво, що найбільшому смиренникові вирвалося тоді із хвилюючих грудей:

Під голос труб, під гук гармат
Мій спів іде з передніх чат
І в світ несміло входить,
В царство краси, в книгу буття,
В таємні сторони життя
Мене за руку вводить.

І кінчився цей, один із перших моїх „віршів“ за явою, що

Найбільше любя воля!

II.

Колиб була правдивою думка Тичинового вірша, що „справжня“ муза родиться серед воєнного бідвання — то я повинен був стати великим поетом, бо перші мої літературні „твори“ писав серед невигод сірого стрільцького життя. Першу „поезію“ написав, лежачи на брудній соломі, яка своєю гостинністю служила ще і іншим сотворінням.

Так, свою „автобіографію“ мігби я ось так зачинати:

„Муза моя зірвалася до сліпого, високого лету тоді, коли галицьке українське Поділля перегородили перед московською навалою своєю груддю Українські Січові Стрільці. Вони то ясними вірлами злетіли зі синіх Карпат за московським хижакком. Піднімали притоптану, зажурену калину, мріяли про Золотоверху столицю, про Україну далекую“...

¹⁾ Читач і сам знає, що ми не маємо даних до такого титулу; згадуємо тільки про характеристичну, здається, рису нашої української вдачі.

„Іхні вчинки сталеві, витревалість крицеву, походи далекі, наступи сміливі, пробої завзяті, відвагу очайдушну — оспівували всі українські поети. До старших кобз Лепкого, Щурата, Корманського, Павловського, Маковея — достроювалися молоденькі стрільцькі сурми Льоня Лепкого, Купчинського, Шкрумеляка і багатьох інших, що то здобували поетичну славу на сторінках віденського „Вістника Союзу Визволення України“.

III.

Бачучи на власні очі стільки поетів, відважився і я взяти за перо. Ніч. Спимо на долівці в селі Бурканові над Стрипою. Товариші стрільці вже давно заснули, а в мене щось несамовитого. Кручусь на всі боки, думка шибася... Вічно мрію про те, щоби написати щось і надрукувати. Укладаються слова і я усвідомляю собі речення, а далі і вірш...

„І попила, — слова майбутньої автобіографії в руках прихильного критика, — мельодія, полились слова, задзвеніла пісня, покотивсь, зарокотів, мов грім у Карпатах: „Мій спів“.

Пресова квартира У.С.С. в полі 1915—1916 р. В горі теж саме.

Я сам не дуже то й вірив, що це „поезія“, але як побачив свій гордий підпис: У. С. С. Лулу у згаданому віденському „Вістникові“ поруч імені Б. Лепкого, — пізнав, що латинська побрехенька про те, що, мовляв, „мовчать музи, як набивають гузи“, перестаріла що найменше від часів нашого „Слова про похід Ігоря проти Половців“.

IV.

„Тут треба згадати, що „початкуючі“ поети мали в часі війни одну велику вигоду. Вони користали із безплатної військової „полевої пошти“. І ще одно! — Оті „початкуючі“ в мирний час навіть мріяли не можуть про гонорар. Вони в семому раї, якщо ба-

чать, що їхні твори хоч в одному відсоткові.. друкуються. А я покористувався тоді ще і своєрідним гонорарем, який нагадував пізніший большевицький „пайок“. Мої товариші виславили мене перед сотенним харчевим підстаршиною і, що важніше, перед сотенним кухарем і я стало діставав подвійну порцію, для якої я придумав особну назву: рація. Ціла Вітовського сотня прийняла мою термінологію і, якщо був слабенький обід, то говорили, що сьогодні не було „рації“.

V.

Всі ті користи приніс мені мій „епічний твір“ під заг. „Похід П. куріня У. С. С.“. в яким я, фальшуючи дійсність, вихвалив сотню Вітовського в той спосіб, що умістив її на першому місці, яке в дійсності належалося сотні Мельника.

Та ось цей вірш:

Ясне сонце іще спало,
День щойно будився,
Брацтво січове вставало, —
Йому шлях стелився.

Ось Вітовці на переді,
Мельниківці з ними.
Хлопці дужі, як медведі,
Хто без них, той гине!

В чотирох дальших стрічках іде опис двох дальших сотень із „П. куреня“. Яка ляпідарність вислову — сказавби критик!

Будзиновський на воронім,
З ним його соколи.
При стовпику бамбусовім
Йде доктор поволи.

Тут майбутній історик літератури повинен дати такі пояснення:

„В автора провибається легка, ледве помітна іронія, бо сотник Будзиновський хоч і мав вороного — то ніколи на нім не їздив — (злюбні люде казали, що не вмів!) а покійний добряга, маленький доктор Левицький, не міг ніколи йти зі своєю сотнею „поволи“, бо, коли сотня машерувала, то він мусів добре дріботанням підбігати, щоби не лишитися позаду.

Ось і цілий курінь. Та ні! Другий курінь мав тоді ще і відділ саперів, якими проводив грізний д-р Сіак і кремезний підхорунжий, вже також покійний сьогодні, Надніпрянець Гаврилко. Так і досі при згадці на нього, чую, як то він в часі постою в карачинським лісі над Золотою Липою кричить до свого чури:

— „Йване, а дайно мені шматочок ковбаси!“

(Розуміється, так найменше пів фунта!).

Ці сапери дістали цілу строфку:

Врешті ліс із джаганами
По полі хвилює, —
Се Гаврилко з саперами
До цілі прямує.

VI.

Юра Шкрумеляк недавно нарікав, що в творах про нашу визвольну боротьбу замало еротичного патосу. Мені критик такого закиду не зробить, бо в моєму „творі“, хоч подія відбувалася майже на самому фронті, звідкіля малярські жандарми давна повиганяли були цивільне населення — виступає і „erotична закраска“, бо таке в нім закінчення:

А дівчина жито жала,
Серп з руки пустила,
В очах щира сльоза стала —
Січ зором ловила...

* * *

Таких віршів написав я і надрукував в роках 1916—17 коло десятки. Писав я їх дійсно на стійках, або в часі маршового відпочинку близько першої лінії, часом на звичайнім барлозі..

Скаже дехто, що отой мій вірш із перед 13 літ не є поезією! Може.. Ми й самі, на жаль, не маємо сьогодні того тремтіння душі, хоч може й вигідніше живемо, з яким його писали. Та ніхто не осмілиться сказати, що сам похід куренів У. С. С. не був і не є найчистішою поезією сірої, буденної української дійсності!

ПОЯСНЕННЯ ДО ПРОЄКТІВ ПАМ'ЯТНИКІВ ІНЖ. АРХ. НАГІРНОГО НА СТОР. 13.

Проект Ч. 1.

Хрест виконати найкраще в камені. Ужити до цієї роботи камінь пісковець, а де його немає вапняк. — Величина хреста 2 м. без підстави. Де немає каменя можна його виконати з бетону. Форму зробити з дошок, хіба при масовій продукції із заліза.

Грубість хреста 30 см. Підмурівка з ломаного каменя на вапняній заправі, та, де є вогкість, на цементовій або з бетону. Підмурівку дати так глибоко, аж покажеться тверда земля, бо інакше хрест скривиться.

Камінний можна зробити з 4 частий; осадити їх на залізних болтах. І так спід менший, головний великий хрест і 2 малі хрести. На таблиці вмістити написи упавших і найкраще дати залізні букви або відлиті. Шабльон для бетону (форму) можна дістати в інж. арх. Е. Нагірного у Львові.

Проект Ч. 2.

Спід з каменя з 3 частий. Ширина хреста 40 см. Якщо важко зробити то верх виконаний у формі листів, можна зробити як кістку. Хрест повинен бути кутий зі штабового заліза, роботи ковальської, котру кожний коваль на селі може виконати. Довкола хреста треба посадити дерева, щоби хрест мав тло і щоби око мало на чому спочити, бо негарно виходить; кожний твір архітектури мусить мати якесь тло, щоби будова не губилась у небі.

Е І П Е Р Е Д П Л А Ч У Й Т Е

Т сатирично-гумористичний журнал

И „З И З“

А Т Вже вийшло перше повакаційне число. Вдатно ілюструє з правдивим гумором події нашої буденщини.

И Чвертьрічна передплата 3-50 зл.
Адреса: „ЗИЗ“, ЛЬВІВ, РУСЬКА 18. III. п.

Де наші пам'ятники минулого?

Л. Л.

Роздумуючи над нашим минулим — „звідки взялось і де поділось“, ми дивуємося не раз, де ділися всі оті пам'ятники нашої давнини — чому вони не заховалися до наших днів, так як це сталося з історичними пам'ятками інших народів, хочби наших сусідів поляків та Чехів.

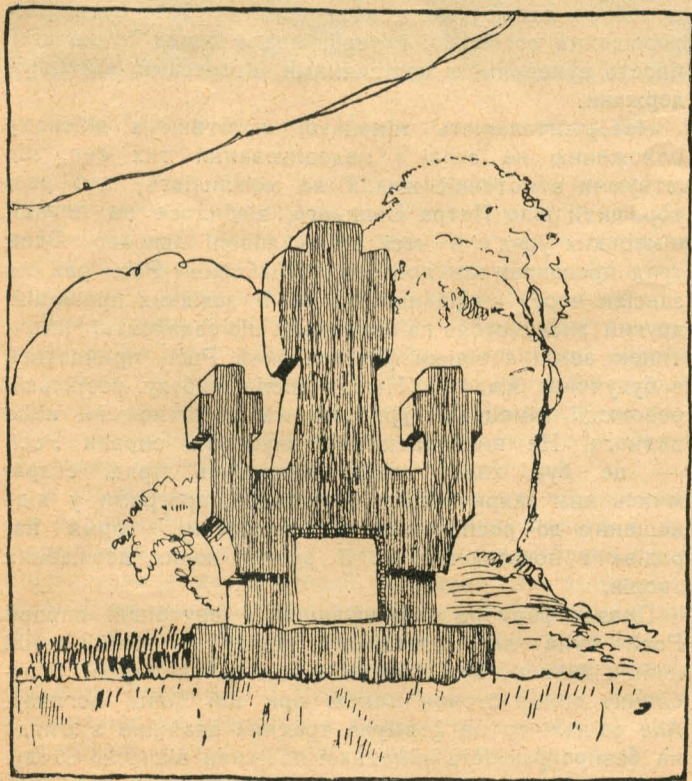
На це є коротка і вигідна відповідь. Відповідь звичена, до якої ми вже привикли: мовляв — Татари все понищили і сліду не стало. Ясно і коротко. Розв'язка дійсно своєрідна, бо вигідна. Є на кого винувальника звалити. Всею винні Татари, а не ми самі.

Добре, що нашлись ці якісь Татари, інакше ми мусілиби соромитись перед собою і перед світом за свою нездарність та недбайливість, а так є на кого винувальника звалити, щоби не мати самому викидів совісти.

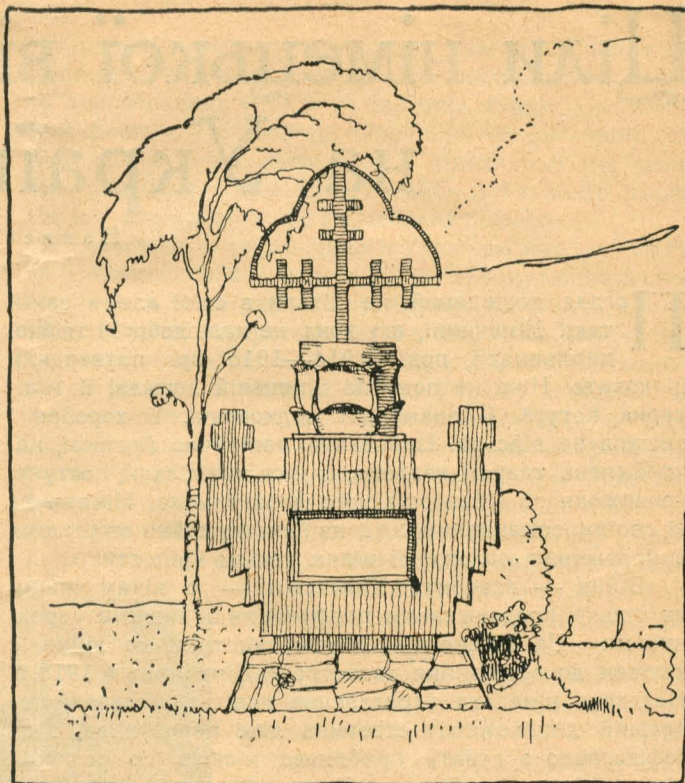
Де ділась могила Володимира Великого? — Татари... Короля Данила? — Татари... Льва галицького? — Татари...

А Мазепи?...

Тут вже не Татари, а Румуни, Турки, чи щось таке. Зрештою Бог його відає хто. Словом, нема і ніхто не знає де. Та й на що кому знати, сказано, нема,

Проект пам'ятника Ч. 1. інж. арх. Е. Нагірного.

Проект пам'ятника Ч. 2. інж. арх. Е. Нагірного.

Проекти пам'ятників виконані визначнішими нашими архітектами будемо подавати також і в чергових числах нашого журналу. (Пояснення до проектів гл. стор. 12.)

то й нема. Годі над тим довго і роздумувати. Врешті ми до таких міркувань привикли, так навіть учать по школах, такі пояснення дають залюбки вчені наші дослідники. Магічне слово „Татари“ вистане за все.

Та часи „татарські“ давно минули. Нам тепер ніяково звалювати вже винувальника на других, бо ми не діти і треба вдаритися в груди: Ми самі винні! Одно залишається оправдання. Така вже наша вдача „степовиків“, що не любимо оставляти слідов по собі. Ми ніколи не цікавились пам'ятниками своєї давнини і не зберігали їх, а навпаки самі розгублювали їх і нищили своєю недбайливістю.

Богато в нас музеїв? Богато тих збирачів всяких пам'яток минулого? Навіть це недавнє минуле затрачується і гине безслідно на наших очах.

Відома і голосна була справа з могилою полк. Вітовського що її по кількох літах від смерті вже не можна було віднайти в Берліні. Забули. Ніхто навіть не завдав собі труда спам'ятати, на котрому вона цвинтарі...

Дійсно подиву гідне.

А скільки ще у нас отих забутих могил по цвинтарях, де їх перекопують, по полях, де їх переорюють.

Хто винен цьому. Чи також „Татари“?... А може наша недбайливість і ця байдужність з якою відносимося до товариств „Охорони Военних Могил“.

(Далі буде).

Ціли німецької військової політики на Україні 1918 р.

Написав А. Крезуб

Погляд поширений не тільки в світі але в самій такій Німеччині, що вона не мала доброї і здібної дипломатії, події 1914—1918 рр. потвердили цілковито. Нічо не помогла німецькій державі її мілітарна потуга, її знамениті полководці, її хоробре і вишколене військо. Ізольована політично Англією, наклеєна тавром варвара, ворога цивілізації, поступу, кровожадного і безпощадного завойовника, Німеччина зі своїми союзниками вже на початку війни опинилася в положенню обложеної цілим світом кріпости.

»Війна — говорить Клязевіц — є нічим іншим як тільки продовженням політики лише іншими середниками«. Це власне відношення політики до війни є ключем до зрозуміння катастрофи Німеччини в 1918 р. Нездарна німецька передвоєнна політика (завдяки нездарній дипломатії) створила такі передумови, і це зафіксовано в дев'ять приблизно місяців по розгромі німецької армії в Версалі. Блуди німецької дипломатії були так важкі, що їх навіть така армія як німецька не була в стані направити.

Самопевність, що граничить з цинізмом, різкість посунена аж до брутальності, фалшиве переконання в доцільності виключно грубих аргументів, яловість політичної думки, вузкість політичних горизонтів це, що признають і самі Німці, прикмети німецької передвоєнної дипломатії. Такі прикмети перенесені на поле її діяльності на політику, не зеднали і не могли зеднати Німеччині прихильників а навпаки приспорили їм ворогів в цілому світі і довели її в 1914—1918 рр. до повної ізоляції.

В самій війні німецька дипломатія навчилася також не багато. Її поведінка супроти Австро-Угорщини, Болгарії, Туреччини а особливо супроти України, доставляє цілого арсеналу доказів на вірність повище наведеної її характеристики.

Зокрема німецька політика в відношенню до України як після вибуху російської революції так і в 1918 р. є вимовним доказом на це, як німецька дипломатія не вміла орієнтуватися в новому положенню, не вміла оцінювати розвиткових тенденцій, що заістнували на сході по упадку Романових, а прикладаючи старі критерії до нових політичних явищ, робила похибки за похибками.

Німецька політика на сході полягала на традиції приязни з Росією, напрямі, якого основоположником був кн. Бісмарк. Першому державному канцлерові того роду політику диктував згляд на Польщу і вона в свій час, з німецької точки погляду, могла бути оправданою, але пізніше вона свій змісл втратила цілковито.

Правда наближення Росії до Англії і Франції в останньому десятиліттю мин. віку і тісна «приязнь» особливо з цією останньою заставили і німецькі провідні круги піддати ревізії свою дотеперішню політику на сході, але в цьому напрямі зроблено було не багато і її тенденції остались майже ці самі. Причина лежала подекуди в цьому, що в Німеччині зацікавлення дійсним політичним положенням Росії майже не було.

Українське питання прим. для німецької політики не істнувало і Росію розглядало в Німеччині політично як моноліт а економічно як незвичайно поемний ринок для збуту німецьких товарів, який можна використовувати в безконечність. Цей останній факт власне детермінував в основах фалшивий погляд про політичну споєність і трівкість цього конгломерату націй і народів, яким була колишня російська імперія. В німців власне не було бажання бачити дійсности в відношенню до свого східного сусіда. Економічні вигоди на російському ринку були для їх чи не одиноким чинником для формування їхніх політичних відносин до Росії і в після бісмарківській ері.

Цікаве явище; німці народ взагалі тверезий і мало сентементальний (в політичних справах), у відношенню до Росії завсігди виявляв далеко більше прихильности як вона, виходячи з німецької точки погляду, на це заслуговувала. І в часі війни не було в Німеччині до Росії особливих антипатій; навпаки її положення викликало у Німців спочуття як до жертви францусько-англійської інтриги. Війна з Росією в Німеччині і то не тільки серед загалу але також в «верхах» уважалась нещасним »Missverständnis'ом« фатальним непорозумінням, яке чимскоріше треба усунути за всяку ціну.

Такий самий стан річей був причиною, що німецька політика на сході в часі війни замість скристалізування провідної ідеї, відповідаючої німецьким інтересам пішла манівцями; замість створення ясної політичної концепції на дальшу мету, якою повинно було бути розторощення російської імперії, клала перед собою ціли просто суперечні з політичними інтересами німецької держави.

Незорієнтованість німецької політики в дійсному положенню на сході і недоцінювання тих сил, що істнуючи в потенції ждали на можливість, щоб розторощити діло Петра Великого, відбилося на позиції німецьких урядв в часі війни доволі яскраво. Один уряд проголошував програму ослаблення Росії раз на завсіди через в'дірвання від неї її західних провінцій, другий знову стояв на становищі, що завойовані Німеччиною землі є тільки фантом, який Росії прийдеться в будучині віддати. Навіть після вибуху російської революції, німецький уряд не міг рішитися на ніщо певного. Не вмішуватися у внутрішні справи Росії — це був клич, який видвигнув уряд, стараючись ним закрити брак позитивної програми у відношенню до розпадаючоїся з лоскотом «тюрми народів» і повстаючих на її руїнах нових державних творів.

Правда формула невмішування у внутрішні справи Росії була для німецького уряду в даній хвилі найвигіднішою, бо і більшість німецьких партій і публична опінія стояли також при цій точці погляду. Але де далі то ця формула тратила значіння з огляду на безпрограмість німецької політики відносно Сходу. Життя і події стали домагатися яснї відповіді і визначного становища супроти видвигнутих і ними питань,

Німецьке ж правительство і німецька дипломатія до останньої хвили не знали, на що рішитись, як поставитись до великого катаклізму, що струснув основами російської імперії і навстіж відчинив браму всеросійської тюрми,

Німеччина безперечно щиро бажала порозуміння з Росією, хочайби большевицькою; з тугою виглядала цієї хвилини, коли зможе зі сусідом-великаном засісти до мирних переговорів. Та і Росія, по розрахункам німецької дипломатії повинна була мати такі самі побажання, та бути склонною до чим скорішого наладнання добросусідських відносин до Німеччини. Німецькій дипломатії і не марилось, що мир з Росією прийдеться їй вимушувати мало що не фізичною силою. Вони були певні того, що нові російські володарі без труда погодяться на їхні пропозиції.

Та вже перші дні мирних переговорів в берестейській цитаделі розчарували Німців: ілюзії, якими жила і якими заспокоювалась німецька дипломатія роз-

Січові Стрільці на приказ Німців складають зброю. Київ, дня 1. V. 1918 р.

віялись вмиг. Нова Росія заговорила до німецьких представників і представників їхніх союзників тоном, в якому можна було дошукатися всього іншого тільки не миролюбивості, тоном начеб вона, Росія, була побідницею а Німеччина і її союзники побідженими.

Німці стали числитися з можливістю розбиття переговорів. Та тут майже ненадіно появилася мирова делегація від Центральної Ради і Австрійці скоро зговорились з новим контрагентом; Україна була визнана самостійною державою і дня 9 лютого Осередніх Держав підписали з нею мировий договір.

В гірших обставинах німецькі правлячі круги ледви чи булиб спішилися з визнанням самостійности і суверенности Української Народньої Республіки, але приготування до останньої офензиви на західньому фронті, що малась почати в середині березня, а ще більше невідрадне внутрішнє положення особливо її союзника Австрії, не дозволяли їм розводити довгих балачок. Гінденбург і Людендорф категорично жадали замирення; до розправи з Антантою їм необхдно було ліквідувати східні фронти і це рішило дальший хід берестейських переговорів. Завдяки скрутному положенню Осередніх Держав Україна увійшла в коло європейських держав.

Німецька політика тим разом нагло і ненадіно опинилась на нових, німецькою дипломатією зовсім не передбачених а то й не бажаних торах. Але нічого було робити. Положення Німеччини і її союзників ставало щораз більш загрозливе і тільки магічне слово мир, хай буде з ким хоче, хочайби із Україною, тільки він міг розпружити загальне напруження.

Німеччина — заключивши з Україною мир, мусіла бути консеквентною і далі в цьому новому напрямі своєї політики. І коли українська мирова делегація, в імені свого уряду попрохала від неї збройної помочі проти большевиків, вона вже не вагалась довго. Німецькі полки рушили в напрямі Києва, Україну очищено від загонів червоної гвардії і в її столиці враз з українським урядом зявилося і командування армійської групи ген. Лінзінгена, що переводила цю операцію. Австрійці зпочатку вагались, але опісля пішли за приміром Німеччини. Занявши більшу частину півдня України, вони кинулися передовсім на роздобування

для примираючої голодом австро-угорської армії харчів і до політичних справ на Україні втручались мало. Господарями положення супроти того стали всеціло Німці, то є німецьке «Оберкомандо» в Києві

Ствердити чи і на скільки німецьке правительство після входу німецької армії на Україну щиро стояло на становищі признавання України суверенною державою і чи мало відносно неї які «задні думки» чи їх не мало, сьогодні покищо трудно. Формально Німеччина устами свого державного канцлера графа Гертлінга голосила *urbi et orbi*, що вона твердо стоїть при заключеному договорі, визнає за Україною право цілковито порядкуватися по своїй волі, зовсім не думає втручатися в її внутрішні справи і на перше домагання українського правительства виведе з України свої війська.

Виглядало наче в Німеччині взяла верх здорова політична течія, яка розуміла, що єдина і неподільна Росія переходить до історії, здавала собі справу з ваги існування самостійної української держави для самої Німеччини і бажала дійсної приязни з нею. Назверх принайменше політика німецького правительства носила всі ціхи льояльности до нового союзника.

Однаке на нещастя Німеччини її державна керма в часі війни все діставалася в руки людей, яких завдання вивести німецьку державу із небезпеки переростало своєю величию. Канцлери Бетман-Гольвег, Міхаеліс а вкінці граф Гертлінг були вдачами м'якими, податливими на впливи і взагалі компромісовими, а Німеччині треба було керманічів що найменше формату Клеманса, Поанкаре чи Льюїд Джорджа. Тільки такі керманічі, тільки такі сильні і безоглядні вдачі могли держати політичний провід в своїх руках, могли ратувати Німеччину перед катастрофою.

Тому не дивно, що в часі війни побіч державно-політичного центра витворився в Німеччині і другий військовий центр, що прикривався фірмою Найвищого Військового Командування (Oberste Heeresleitung) а фактично уособлявся маршалом Гінденбургом і генеральним кватирмайстром ген. Людендорфом. Цим півбожищем німецького народу в тому часі було не трудно

протиставлятися німецькому державно-політичному про- водові, тим більше, що і цісар Вільгельм дуже часто ангажував свою особу для скіплення їхніх впливів.

В змаганнях з державним проводом Найвище Військове командування (Н. В. К.) виходило звичайно побідником. Маючи на всяку річ свій окремий погляд і в кожній ситуації свою окрему тактику Н. В. К. рідко знаходило спільну мову з державним канцлером. Воно було тим сильніше, що погляди обох центрів влади на засадничі навіть проблеми німецької як внутрішньої так і зовнішньої політики сходилися мало коли, а тактика розходилась майже завжди.

Хто хотів побіжно перейти всі перипетії боротьби цих обох центрів за фактичне керівництво німецькою політикою, при всьому подиві для праці Н. В. К. на її властивій ділянці мусить прийти до переконання, що перевага Н. В. К. а власне Людендорфа над канцлером принесла Німеччині далеко більше шкоди як користи. Пруський мілітаризм, допнявшись вершка своєї могутності і користуючись попертям крони, вів і політику своїми методами зовсім не оглядаючись на її наслідки.

На Україні розбіжність обох напрямків німецької політики, з одного боку державної з другої військової, уявлялись сейчас по приході туди німецької армії і росташування в її столиці німецької Оберкоманди. Німецьке правительство заявляло, що воно післало свої полки на Україну тільки для допомоги українському правительству встановити лад і порядок. Оберкомандо знову розуміло своє завдання «дещо інакше» і заводило на Україні режим, який хоч і не був названий властивим іменем, в дійсності рівнявся окупації якої небудь території, здобутої Німцями на противнику. А щодо виходу з України, коли цього побажає собі український уряд, то німецька генералія в Києві знала ціну тим заявам. Як довго Людендорф займав пост генерального квартирмейстра, Оберкомандо не потребувало непокоїтись, що їй прийдеться вивести свої війська з границь Української Народньої Республіки.

Державний канцлер заявляв, що Німці не думають втручатися у внутрішні справи України, — але це говорилося в Берліні, а реальну політику творилося в Києві. — Там в столиці Німеччини проголошувались може бути і щирі зпочатку заяви лояльності до українського уряду Центральної Ради і симпатії для українського відродження, а на Україні вводилося німецькими воєнними властями режим, що нічим не міг повстидатися перед режимом, в якому небудь Камеруні, Конго, Ост-Африці чи Ной-Поммерн.

Свій політичний дебют на Україні німецьке Оберкомандо начало від навязання дуже тісних звязків з російськими монархістами і взагалі тими кругами, для яких по валуєвському української нації «не било, нет і бить неможесть.» Також інформації про український національний рух, відносини політичні і економічні німецькі військові круги черпали виключно з російських жерел. Московські недобитки, що знайшли собі гостинний захист перед большевиками на Україні засипували німецькі команди своїми меморіалами, «докладними записками», і звітами, яких зміст все зводився до того, що України ніякої немає, що немає і ніякої української нації.

«В день входу Німців в Київ я — пише Герцог Г. Н. Лейхтенбергскій, один зі стовпів московської реакції на Україні, в своїх спогадах — звернувся з письмом до принца Леопольда Баварського, головно-коман-

дуючого німецькою армією на сході, з котрим був я не тільки знайомий ще перед війною але і споріднений. Я попереджав його, що не слід давати вводити себе в блуд, що в дійсності (дальший текст тому, що він так чарівний для українського уха, наводимо мовою оригіналу А. К.) нет ніяка українсько народо, каторий желалби атделітся от Росії, что между Велико-росом і Малоросом разніца не больше, а скарее менше, чем между баварцем і пруссаком, что нужно действовать енергічно і сурово, чтобы возстановить па девеням спакойствие і парядок»¹⁾.

Таких і тим подібних «цінних» інформацій про український національний рух напливало до Німців тисячі і — ссыгали свою ціль. В німецьких командах на Україні почавши від найвищої до найнищої погляди на українську справу, ширені московською реакцією без всяких труднощів одержували право горожанства.

Успіхам протиукраїнських заходів різних московських партій, (які на точці ворожости до української державности і ненависти до українських визвольних змагань — сходилися) організацій і поодиноких діячів перед Німцями допомагали не тільки особисті товариські і родинні звязки російської аристократії з німецькою але також і світогляд німецького старшинського корпусу взагалі. Просякнуте духом кастовости і назадництва, німецьке старшинство не могло мати ніяких сентиментів до нації селян, до такого державно-політичного ладу, при якому аристократія не мала ніякого голосу і до такого уряду, який вийшов з хвиль революційної стихії.

Український національний рух і українська держава не знаходили і в Німеччині великих симпатій але, там про ті річі говорилося і писалось з задержанням певних форм приличности. Не було того на Україні, Тут німецьке старшинство зовсім відкрито і цинічно втурувало чорносотенним недогризкам, ніякої України, мовляв, не має, не має ніякої української нації, а є тільки одна велика Росія.

«Політично і товарисько міродайні німецькі особистости розумілися в дійсності краще з протиукраїнсько настроєними, богатими, руссофільськими і польськими елементами, що дїпхалися до гетьманського уряду, як з радикальними, демократичними українськими націоналістами» — каже д-р П. Рорбах²⁾ відомий німецький публіцист і наочний свідок німецької окупації на Україні.

Це признання одного з видніших німецьких політичних діячів можна ілюструвати відповідними фактами в тому-ж дусі в безконечність. В цей самий спосіб менш-більш про відносини до української справи керманічів німецької політики на Україні, їхню ідеологію і практику висловлюється в своїх спогадах і бувший гетьманський міністер закордонних справ Д. Дорошенко. Свідомство цього останнього тим цінніше, що він займаючи в гетьманському уряді так важний пост, мав багато змоги приглянутися настроєм німецьких відповідальних кругів.

«Розуміється — читаємо в одному місці спогадів Д. Дорошенка³⁾ — у всіх Мумів, Гренерів, Ярошів⁴⁾ та інших керманічів німецької політики на Україні

¹⁾ Герцогъ Г. Н. Лейхтенбергскій: Воспоминанія обь «Украинь» 1917—1918. Стр. 26.

²⁾ Д-р P. Rorbach: Unsere ukrainische Politik (Die Ukraine. 1-ий зошит з грудня 1918 р.)

³⁾ Д. Дорошенко: Мої спомини про недавне-минуле. Частина третя. Стр. 26.

⁴⁾ Мум — німецький посол на Україні — Гренер шеф штабу арм. групи Айхгорн, потім Київ — Ярош, майор ген. штабу.

не було ніякогисьнього «українофільства»; допомагаючи будувати нам самостійну Україну, вони ніяк не хотіли, щоб вона була сильною, щонайменше, щоб в близькому часі стала такою...

По погляду Дорошенка не було в німецьких керованих ніякогисьнього українофільства — та цього власне ніхто і не вимагав від них, але щонайменше до лояльності супроти українського уряду і української держави, яка перша заключила в світовій війні мир з Німеччиною, яка своїм хлібом уратувала Австро-Угорщину від голоду¹⁾, а німецькій армії допомогла продержатися аж до падоліста 1918 р.²⁾ — були зобов'язані навіть Муми, Гренери і Яроші.

В дійсності діло було не в відсутності українофільства в одного чи другого німецького дипломата, одного чи другого німецького старшини, а в цьому, що вони прямо ніякої «України не признавали» а вважали її частиною Росії, яка має послужити в даному моменті для організації сил російської контрреволюції з метою повалення большевиків і відбудови російської імперії.

«Німецькі політичні і військові представники — каже в іншому місці своїх спогадів Дорошенко — до Українців і українських політичних діячів ставились з ледви укритим призириством». І нічо дивного. Підпавши цілковито під вплив російської чорносотенної реакції, Німці перенялись і їх поглядами на українську справу.

«Вишколеним урядовцем є саме Москаль а не Українець. Це саме відноситься до старшинства. Тільки ці (Москалі — А. К.) є в стані створити тугу організацію, без котрої заспокоєння українського хаосу є неможливим. Але з тим провалюються також і пляни самостійності України, яка без російської помочи є нежиттєздатною». До таких глибокоумних заключень дійшов (і то в рік по виході німецької армії з України) бувший представник київської Оберкоманди при донському уряді майор Ф. Кохенгавзен³⁾. Подібно свої думки про Україну висловив також бувший секретар барона Мума д-р Троекфельс⁴⁾.

Це значить, що того роду погляди на українську справу були засвоєні не тільки київською німецькою Оберкомандою, а стали так би мовити загальним «добром» німецьких дипломатів і старшин що їх доля привела на Україну. Якщож були між ними виїмки і як хто з їх прихильніше ставлявся до українського відродження і до української державности, то це були власне виїмки і погляди таких на зміну переконань загалу німецьких старшин і дипломатів на Україні не мали ніякого впливу.

¹⁾ «Статистично доказано, що з України весною і літом 1918 р. прибуло (до Австрії — А. К.) 42 тисячі вагонів (поживи — А. К.). Добути цих харчів де інде булоб річно неможливою. Тим вратувалось міліони людей від голодової смерті». — Так говорить бувший австр. міністер граф Чернін (Im Weltkrieg, Стор. 338—339).

²⁾ «В кожному випадку Україна помогла Німеччині. Вона літом 1918, доставила нам мяса. Це уможливило наше так слабе прокормлення мясом... Армія одержала коні в великій скількості. Без них всяке продовження війни булоб виключене... Також ріжного роду сирівці одержали ми з України... — Так засвідчує про поміч України Німеччині Людендорф (Meine Kriegseinneungen, Стор. 503).

³⁾ Major F. v. Cochenhausen: Die antibolschewistische Bewegung in Südrussland. («Die Woche», N. 40 з дня 4. X. 1919). Про його діяльність на Дону гляди: П. Н. Красновъ Всевеликое Войско Донское (Архивъ русской революції! Том V.)

⁴⁾ D-r Bernhard Freuenfels: Die Reste der Russischen Volkswirtschaft. (Verlag von Ferdinand Enke in Stuttgart, 1920). Належну оцінку цієї тенденційної і хаотичної «праці» про Україну дав М. Тимофіїв на сторінках «Хліборобської України» (Збірник II. III і IV. з 1920—1921 pp.

Деяку одначе різницю в трактованню українського питання військовою німецькою владою і дипломатією, на початку принайменше всетаки можна було замітити. А полягала вона в цьому, що — говорячи словами Герцога Лейхтенберського — «дипломати і цивільні уродовці вірили або вдавали, що вірять в націоналістичні сепаратистичні стремління малоросійського народу — для них «українського» — в спосібність і в творчі сили українських інтелігентів». А воєнна німецька влада, «була дуже розумна — твердить Герцог — і нарід (український) призирила або, точніше, оцінювала його по його достоїнству без всякої ідеалізації»¹⁾.

Річ звичайна, що такі погляди і таке відношення Німців до української справи і української держави мали і свої реальні наслідки. На Україну вони дивилися не як на союзну державу, в якій німецька армія є тільки тимчасовим гостем, а як на окупаційний терен, де німецька генераліція має приказувати а все інше слухати.

На Україні, — голосить ген. Гренер генеральному квартирмейстрові Людендорфові в дні 8 серпня 1918 р. «одиноким, що робить вражіння і має авторитет є наш вояк»²⁾. І дійсно через девять місяців «ultima ratio» німецької політики був виключно багнет. Але які були плоди цієї політики, це знають Німці також. (Далі буде).

¹⁾ Герцогъ Г. Лейхтенбергскій: тамже стор. 28.

²⁾ В журналі «Preussische Jahrbücher» (в книжці за травень 1919 р.) знаний українському громадянству зі спогадів д-ра О. Назарука «Рік на Великій Україні» майор С. Фон Фельзен (Velsen) помістив статтю, якої наголовок звучить: «Die Ukraine und wir. Ein Rückblick auf die deutsche Okkupation». Значить Німці і по виході з України уважали, що вони були її окупантами а не союзниками.

³⁾ Gutachten des Sachverständigen Gen. d. Inf. von Kühl в збірнику «Ursachen des Zusammenbruchs» стор. 164.

Від Адміністрації

Це перше число „Літопису“ посилаємо як оказове в кількох тисячах примірників на адреси читачів майже усіх українських часописів і журналів, які Адміністрація змогла дістати. — Якщо хто отримає через помилку два примірники, то просимо передати другий примірник знайомому з запросинами до передплати. —

Адміністрація закликає всіх, що ставлять ся прихильно до Видавництва „Червона Калина“, до передплати „Літопису“. На висилку передплати залучені чеки. Передплату просимо прислати відвортотну почтою, щоби можна було усталити в час висоту накладу другого числа. —

Хто не бажавби передплачувати „Літопису“, того просимо прислати принайменше належитість за це перше число або повернути його Адміністрації, щоби не наражувати Видавництва на втрату. —

Всім членам „Червоної Калини“ Адміністрація посилатиме „Літопис“ постійно так, як всі інші видання „Червоної Калини“. —

Знак часу

Спомин — Написав Роман Сушко, б. полковник Січових Стрільців.

Це не казка — а билиця. Це ясний спомин очевидця про лицаря, Січових Стрільців сот. Микола Загаєвича, того що разом з сот. Федьком Черником геройською смертю під Мотовилівкою добув нам перемогу над Москалями.

Випадок, що про нього кажу, скоївся в липні місяці 1918 р. у м. Воронках, чернігівської губернії. Воно лежить в півдорозі між м. Стародубом та м. Новгородом Сіверським над рікою Десною. Ворожа судба, з якою через три роки так завзято дужались Січові Стрільці в обороні українських державних кордонів, кинула в цім часі частину роззброєних Німцями в Києві „Сікачів“, аж сюди на крайню північно-східну границю української держави. Переслідуювані гетьмансько-московською владою, С. С.-и 1-го полку одинцем продерлись до Запорізької бригади от. Натієва і скупчились в силі біля 700 багнетів у полку полк. Болбочана; міцно держали вони кріси проти Москви, заховавши свою стрілецьку ідею, чистий прапор та славу вояцьку під назвою „кулеметної ватаги“, „бомбометної ватаги“, „пішої команди“, та „гарматної сотні“; по деякім часі, творили окремих курінь, у 2-ому Запорізькому полку.

Були то старі вояки; і старшини і стрільці творили одну родину, жили одними радощами і одним смутком, одна ціль стояла їм перед очима: рідне військо українське і власна держава. Збудувати і оборонити Україну, було єдиною їх метою. Скільки тяжких переживань не зазнали вони в тім часі, все горіли їхні очі вогнем запалу, не зневірювались, все сильні духом як і пристало на козацьких нащадків. Бо „козак ніколи не старіється, він тільки живе або вмирає“.

Внутрішнє життя куріня, було якнайкраще. Примірне старшинство, та ідейне, щиро обовязкове карне стрілецьтво творили одностайне тіло, одно братство. І це давало можливість встояти перед ріжними супротивностями, що то їх так багато на Україні копичилось з кожним новим днем існування молодого української держави.

Служба при охороні кордону не була тяжка — це був період перемиря і переговорів українсько-гетьманської влади з большевиками. — В коротких боях з напасними набігами большевиків курінь легко і побідно справлявся. Місцеве населення, пізнавши нас, відносилось як до свого рідного війська. Бо це одна з тих частин нашої широкої землі, де ще свіжа, жива традиція козацька, де селами правлять не „волостні голови“ а сотники, а вулиці більших сіл ще задержали свої старі назви чисел давних козацьких сотень. Одного нашого стрільця — як жаль, що не пригадує його призвища, бо записки тих часів пропали серед революційної хуртовини — який поляг в бою з большевицькими напасниками, рада села Демянівки (під згаданим м. Воронками), рішила похоронити старим, козацьким звичаєм, з козацькими почестями. Зразу гадали похоронити біля церкви, щоб „на очах могила була“, — алеж „не місце козакові рядом з бабами лежати“ говорив на раді якийсь старий козарлюга, а тому поховали нашого стрільця при візді до села, на найвищому горбі, і всім селом возили та висипали

високу могилу, щей шапками для старої чести землю носили; тільки хреста на бажання стрільців, поставили дубового, з корою зі скісно стятими раменами: стрілецького хреста... А напис на таблиці кінчиться так — певно памятаю: „Тебе змінять — та не замінять“. Так ця козацька могила зі стрілецьким хрестом, певно до нині вартує східні кордони України.

Також відношення старшин і козаків Запоріжців-однополчан до нас було на загал гарне. Головно бойовий склад полку і команда ставилились до нас гарно, по братерськи, з повагою і признанням. Самий полк Запорізький в той час був нечисельний. Це був радше кадр полку, що мав доповнитись новобранцями, але що тоді обовязувала система добровільного побору на всій Україні, то в полку було чи не на половину старшин і козаків. Тому більшість старшин служила рядовими козаками, а командні пости займали дійсно добірні старшини, які пізніше відиграли поважну роль в армії, прим. курінні Дубовий і Зілинський — пізніші полковники). Але були тут і старшини русотяпи, що „примазались“ тільки до полку ради особистої вигоди. Це ті злої памяти „специ“, що часто з доручення ворога, чорного або червоного, просто де тільки могли саботували свої обовязки. Це Росіяне.

І якось так зложилось, що більшість їх зібралась у полковім постачанні, та технічній сотні. Помічник командіра полку (начальник постачання) плк. Василів, був людина порядна, свідомий Українець, тільки слабівильний, і любив випивати. За його плечами згадані „заводові“ постачальники творили що хотіли. А що наші стрільці дуже різко виступали проти цієї російської братії — було, що навіть чинно розправлялись, караючи за російську мову чи сороміцьку московську пісню, — то згодом курінь не одержував належних харчів, чи одягу чи частин визброєння*). Це був дійсно саботаж з боку Росіян-старшин.

Все це напружувало відносини між стрілецьким курінем а постачальниками. Дійшло до того, що сотник Микола Загаєвич, командір „бомбометної сотні“, знаний батько сотні, хрустально чесна людина, скромний в вимогах а педант в виконанню обовязків, загально шанований бойовий старшина, перед обідом у старшинській харчівні, обурений на якусь чергову сикатуру його сотні сказав на адресу саботажників „з тими злодіями треба зробити вже раз лад“. Висказ цей почув полковий скарбник, урядовець, Українець і чесний сам собою хлопець. Взяв цей висказ до себе, скипів, і не питаючи, з місця зареагував. Підступив і несподівано вдарив сотника Мик. Загаєвича в лице. Все це сталось несподівано, нагло, публично, на очах майже всіх старшин полку. Напасть і кривда улюбленому сот. Загаєвичові була так всім наглядна, що старшини не допустили Загаєвича до честивої оборони, а зразу ж гуртом побили цього урядовця, викинули з свого товариства, а к-р полку

*) Комічний випадок: Небіщик сотник Турок вимагав ремінів до крісів. Йому не видали (хоч був полковий наказ), бо завідувачий магазином удав — чи може й дійсно не розумів — що то є кріси. Потім пояснював, що зрозумів кривда (по російськи щур) а таких ремінів (капканів на щурі) він не мав.

вимінив з місця сот. Загаєвичеві задоситьучинення так, що іменем старшин полку просив вибачити зневагу, віддав наказ про виключення з полку горячого урядовця, а за обідом посадив „зневаженого“ сотника Загаєвича на першій (командірській) місці в знак цього, що він є ще більш шанованим старшиною, як до цієї ніби зневаги.

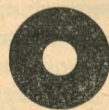
Тільки ці, що знали небіщика сотника Миколу Загаєвича, його чистий характер, його лицарську вдачу, його неустрашиму відвагу, його щирі відданість праці „за друзів своїх“, тільки вони можуть узмисловити собі бурю душевну, яку він в той час пережив. А Загаєвич був одним з тих немногих у нас мужів, що відповідають все і всюди не лиш за свої вчинки, але і за слова, а навіть за замисли свої, тим то цей надзвичайний інцидент, надзвичайне рішення к-ра полку викликали у нього і надзвичайні рефлексії. Отже свою відповідь старшині і командірові полку він закінчив:... „А той полицник мене не пашить, не болить. На мойому лиці румянець радості. Панове старшини! Чи не бачите як ми виростаємо з рабів на вільну націю? Ми з коліноприклонних Русинів і без обличних Хахлів досі вже до цього, що за честь бемо в лице. Коби мені ще дожити хвилі, щоби Бог, наш Бог, дав нам розум, кого і за що бити в лице, то я повторю тоді за блаженним Симеоном: „Нині відпускаєш раба Твого, Владико, по глаголу Твоєму, з упокоєм, бо виділи очі мої спасення Твоє, що готував еси перед лицем всіх людей. І спокійно умру“.

Так закінчився той пам'ятний старшинський обід у харчівні 2-го Запорозького Полку. Призадумалась старшина над цим випадком, в скорому часі злодійв усунено, а старшина училась, заправлялась відповідати не тільки за вчинки, а і за слова таї задуми свої.

Січові Стрільці та Запоріжці стали найкращими частинами української Армії.

Це було одинацять літ тому підчас революційної нашої хуртовини. А нині?

Позір! Золочівський округ!

Купуйте книжки і писарське приладдя та позичайте книжки до читання.

**В КНИГАРНІ „ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ“
В ЗОЛОЧЕВІ, ВУЛ. КОЛІЙОВА Ч. 1.**

В атаку!

Остання атака кінноти У. Г. А. Бригади У. С. С. під Чудновом 23 квітня 1920 року.

М а л. І. Іванець.

ХРОНІКА ГРОМАДИ ЯСНИСЬКА ПОВ. ГОРОДОК ЯГАЙЛОНСЬКИЙ

(З денника Романа Мармаша, тоді уч. IV. кл. гімн. пластуна 1. полку у Львові).

До 24. листопада 1918 не було у нас ніякого війська. Самі селяни організували „міліцію“, яка мала обороняти село перед нападами різних банд. Однак такі не показувалися, тому „міліція“ не проявляла ніякої діяльності.

Були спроби організування частин на поміч для Львова в перших днях листопада, однак безуспішні. Цю поміч плянували австр. поручник Роман Рибчак (пізніший старшина У.Н.Р.) і австр. хорунжий Петро Возняк (пізн. четар. У.Г.А.).

Дня 24.XI. до Ясницьк прибула сотня укр. військ, організована в Жовкві під проводом хор. Петра Гайворонського, який поляг пізніше під Чортівською Скалою. Вона довгий час перебувала в Ясницьках, виходячи зі села тільки для оборони сусідних сіл перед випадками ворожого війська.

Дня 29.XI. прибула нова сотня з Жовкви під проводом чет. Мирона Коновальця і хор. Миколи Голубця, яка однак слідуєчого дня відійшла на постій до сусіднього села Рокитна.

Дня 13.XII. польські війська заняли Янів (11 км. від Ясницьк). Наші частини хор. Гайворонського і чет. Коновальця (сотні не мали ще своїх назв, ні не були частинами якихсь курінів, тому для відрізнення називаю їх після сотенних) були під Яновом, однак відперти ворога не могли. До Ясницьк приходять ще сотня хор. Бориса і підхор. Лопочака з Кожич, які лежать на шляху Львів-Янів.

Дня 15.XII. Був бій в Кожичах з Поляками. Сили наших 28 люда із скорострілом, Поляків 50 кінних і 50 піхоти. Поляки відступили, але хор. Борис був ранений.

Дня 19.XII. українські війська заняли Брюховичі (9 км. від Львова).

Дня 30.XII. До Ясницьк прийшло нове військо — тернопільський курінь з кур. отам. пор. Ленєм. Курінь числив 3 сотні. Сотенні: 1. с. четар Очар, 2. с. четар Мальона.

31.XII. Курінна Кмда. остає в Ясницьках. 1. сотня відходить до Домажир, 2. с. до Жорницьк. — Прибуває кмдант групи сотн. Василь Секунда.

2.I. 1919 Кур. Кмда. відходить далше до Жорницьк, 1. сот. рівнож вперед до с. Ямельна, 2. сот. до с. Страдча.

У нас успокоюється. Фронт переноситься до Кожич — (6 км. від Ясницьк) і Брюхович (6 км від Ясницьк).

6.I. Рано була велика битва в Кожичах. Польські війська заняли Кожичі, Домажир, доходячи до с. Жорницьк. Наша батарея відступає з с. Зелів до Ясницьк.

В ночі при помочі 1. Подільського Куріння (тернопільського) відзискано втрачені села.

8.I. прибула нова батарея арт. під пров. пор. Вишиваного.

9.I. довідуємося, що польські війська заняли Жовкву, значить відтяли наших. Подільський Курінь (пор. Леня) відійшов з Ясницьк в сторону Завадова-Зашкова „перебиватися“. Дійсно в ночі чули ми в тій

стороні стріли, а опісля довідалися, що курінь найшов на переходячу армію Ромера, яка через Рава-Жовкву перейшла у Львів. Що сталося з Подільським Курінем, не знаю, але вістки про нього не було вже. — Ясницька лишилися без оборони.

10.I. Ясницька заняли Поляки. Залога Рісни польської під пров. сот. Sikorsk-ого і Wiktora. Не заставши нікого в Ясницьках, вечером відходять, не лишаючи ніякої залози.

Від 10.I.—22.I. у нас немає ніякого війська. Селяни організують наново міліцію, яка обороняється від польських наступів все успішно.

22.I. Через Ясницька до Кожич перейшла українська старшинська стежа ц. е 1. сотня куріня сотн. Секунди. Вечером вертає до Гряди.

У нас дальше нема ніяких частин. Переходять тільки стежі.

6.II. Рано прибуває 1. сотня 1. куріня групи отам. Долуда. До полудня вже є у нас цілий 1. кур. під проводом пор. Мих. Климкевича (його адют. чет. Приймак). Отам. Долуд має квартиру у місц. пароха і з ним сотн. Секунда.

9.II. У неділю курінь wraz із старшинами (Климкевич, Приймак, Стеткевич, Залітач, Коваль і ін.) бере участь в Богослуженню.

16.II. відходить з Ясницьк 1. кур. ім. Гонти групи Долуда в сторону Янова.

17.II. Кожичі і Домажир займають польські війська. По пол. наші відбивають і вечером знову цофаються до Зелева.

19.II. До Ясницьк прибуває новий курінь сотника Секунди 5. і 6. сотня остають в Ясницьках. (Сотенні наддніпрянці: пор. Яроцький і чет. Славінський).

(Далі буде).

Матеріали і документи

(Звідомлення за місяць березень 1917 р. У.С.С. Івана Вербиного, учителя в Бискупичах шляхоцьких на Волині).

За місяць март перероблено усі друковані букви (так, малі як і великі). З дітьми другого степня перечитано „Що треба знати кожному Українцеві“ більшу половину. При всякій нагоді мого побуту на селах вів я з людьми освідомляючі розмови, головно з приводу революції. Однак людям дуже тяжко в це повірити. Через бискупичьку жандармерію передав я до ц. і к. Окружної Команди метрики села Мишів, а тепер передаю метрики села Деревий. Для млина Бискупичі Шляхотські, що належить до Районової Команди — Суходоли — зладив я виказ змеленого збіжа й грошей за половину місяця март. За місяць март написав я людям поверх 50 просьб (про виплачення грошей за зареквіроване збіже й худобу, про виплачення запомог для жінок солдатів, або їх матерей, про позволення зарізати телята й т. д.).

*) На запросини Хв. Редакції „Червоної Калини“ з дати Львів, 9 вересня, 1929 р., щоби взяти участь у журналі видавництва „Літопис Червоної Калини“ зачав я переглядати свої папери з часів війни. Між іншими знайшов я залучений тут маленький документ, котрий кидає багато світла на хосенну працю наших стрільців на Волині, приділених там в характері учителів. Опріч своїх учительських обовязків виконували вони там ще інші, дуже корисні для народу праці, як свідчить цей звіт післаний до стрілецької команди.

у Львові, в вересні, 1929 р.

Др. Осип Назарук.

Рецензії і замітки

E. M. REMARQUE: IM WESTEN NICHTS NEUES.

Trepullen-Verlag Berlin 1929.

В німецькій повоєнній літературі два твори звернули на себе увагу цілої Європи: це Келлермана „Durchbruch“ (9. November) і Ремарка „Im Westen nichts Neues“.

І так, як Келлермана „Durchbruch“ („Пролом“) вартісний незвичайними літературно мистецькими прикметами, психологічною аналізою воєнних типів і взагалі майстерністю, так твір Ремарка звертає на себе увагу тим, чого бракує „Проломові“ Келлермана, здебільшого безпосередністю, крайною вірністю і натуралістичними засобами, а головню здібністю до обсервації і фотографуванням грізних явищ війни.

І як не дивно: обидва твори пацифістичні і анти-мілітарні та антипатріотичні.

Читаючи твір Ремарка, не хочеться вірити, що німецька армія була так мало мілітаристична духом, так мало одушевлена ідеєю вітчизни.

Обидва згадані твори — плід з психіки побороної Німеччини, твір людей, які не знали ясної сторінки війни: перемоги, тріумфу своєї армії.

„Im Westen nichts Neues“ це не повість; це белетристично написані спомини молодого хлопця, що маючи 18 літ пішов із 20 товаришами гімназистами на французький фронт.

Всі страхоття західного фронту, все життя німецького вояка найшли в творі Ремарка свій вірний, хоч чорною, одною лиш барвою, мальований образ.

Автор неначе поставив собі за ціль показати в творі, що війна і герої виглядають на полі бою зовсім не так романтично, як це здається всім гурра патріотам за фронтом, або як це малюють романтичні поети і газетярі, що писали статі про неустрашимість німецького вояка.

Герої твору Ремарка це зовсім не героїчні постаті; це люде, що бажать перш за все жити, позбутись війни, вернути до мамі і кермуються не патріотизмом, а звирячим інстинктом — зберегти себе.

В автора просто нема змислу патріотизму, а війна для нього абсурдна різня, братовбивство. Ремарк, ще не додумався до того, що війна це коначне біологічне явище, необхідний обяв боротьби за існування, яка є основою життя і тому Ремарк дивиться на війну очима найвного вояка, мовляв війна це хи-мера генералів і гусарів.

І читач, що був на полі бою, брав участь у війні, ніколи не погодиться з тим, що всі вояки були такі, якими їх малює Ремарк.

Ми-ж знаємо, що на війні бували і типи вояків, що свідомо і гордо готові були покласти життя за вітчизну, такі типи були і в німецькій армії, але Ремарк не бачив їх, бо змалював свої особисті лише переживання. А сам Ремарк особа далеко не героїчна, світогляд його не трагічний і не мужеський, не настільки сильний, щоби прийняти життя зі всіми його тінями, злом і не зламатись. Твір Ремарка — дитина зламаної, добродушної, але кволої людини.

Але як документ часу, як воєнна література „Im Westen Nichts Neues“ читається з надзвичайним інтересом, цієї книжки не можна відложити, не дочитавши до кінця.

Легкий гумористичний тон забарвлює ясніше чорні

картини війни, а велика правдомовність автора часто просто чарує читача.

„Im Westen nichts Neues“ цікавий твір для зрілих людей з оформленим світоглядом, але для молоді він аж надто небезпечний, бо виховує не героїв, а слабодухів.

І так як Бернарда Келлермана „Пролом“ має вже відгомін в нашій літературі бо поема Стефана Масляка „Пролом“ безумовно не оригінальна, але писана під впливом „Пролому“ Келлермана, так і твір Ремарка буде впливати і на нашу літературу. Чи цей вплив буде корисний для нації, яка потребує культу героїв і вітчизни — можна сумніватись. Др. Ол. Бабій.

ЕВГЕН ЯВОРОВСЬКИЙ: ДЕНІКІНІЯДА УКРАЇНСЬКОЇ ГАЛИЦЬКОЇ АРМІЇ.

Популярний нарис. Яворів 1929. Накладом видавничої кооперативи „Гарт“ в Яворові. Ст. 32. 16.

Вже сам автор назвав свою книжечку популярним нарисом, а прочитавши його, мусимо ствердити, що нарис справді аж надто популярний.

Нарис Яворівського не дає ні історичних матеріалів, ні не охоплює даної історичної доби. На перших сторінках старається автор схопити загальне положення цілої У. Г. А. перед переходом до Денікіна, однак пізніше не опертий на ніяких історичних матеріалах звужується до особистих помічень і рефлексій без ширшого горизонту.

Нарис написаний досить хаотично і недбало. При кінці уміщено додаток, в якому подано протокол перемир'я між У.Г.А. і Армією Денікіна з дня 15. XI. 1919 р., уривок протоколу з процесу ген. Тарнавського та стан хорих III. корпусу У. Г. А. в дні 22. XII. 1919 р. В. С.

ВЖЕ ВИЙШОВ

ВЖЕ ВИЙШОВ

Історичний Календар-Альманах

ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

на рік 1930.

Зміст Календаря-Альманаха дуже цікавий. Богато історичних причинків до минулих подій які досі не мали відповідного висвітлення. Зацікавлені читачі найдуть там окремі статті про Лисоню та Маківку з докладним описом боїв та спогадами учасників, З ілюстративного та літературного боку Календар-Альманах Червоної Калини на 1930 р. може вдоволити найбільш вибагливого читача і так як минулими роками за певнити собі масове поширення серед українського громадянства, яке нетерпляче очікувало його появи.

Ціна 3 золотих з пересилкою золотих 3.50.

СПИС ЖЕРЕЛ ДО ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ВИЗВОЛЬНОЇ ВІЙНИ 1914—1921 р.

З л а д и в А. К.

Зростаюче в останніх часах зацікавлення історією української визвольної боротьби є незвичайно радісним об'явом, радіснішим тим більше, що до недавня українська суспільність до збройних змагань за свою державу в 1917—1921 рр. відносила байдуже або майже байдуже.

Для цих, що цікавляться bliще історією визвольної війни важне передовсім познайомитись з жерелами і публікаціями, що відносяться до цього часу. Дати змогу познайомитись з заголовками принайменш дотепер опублікованого матеріалу це і завдання цього бібліографічного реєстру.

„Спис жерел до історії української визвольної війни 1917—1921 рр.“, являється наче другою частиною „Української мемуаристики 1914—1924“ виданої в 1925 р. бл. п. І. Калиновичем. Та подібно як „українська мемуаристика“ не обнімала дійсно всіх публікацій, що відносяться до 1914—1924 так само і „Спис жерел...“ не претендує на повність. В йому дуже мало узглядено публікацій, що появилися на Радянській Україні (що зрозуміле при слабких зв'язках закордонного книжкового ринку з Радянською Україною) та все таки він дасть до певної міри змогу дослідникам і тим, що взагалі цікавляться історією української визвольної війни зорієнтуватися в відносному матеріалі.

Певна річ, що небаром буде необхідним точне опрацювання такого бібліографічного реєстру, який обнімавби все, що тільки стоїть в зв'язку з нашою визвольною війною, але цю працю треба оставити спеціалістам бібліографам. Їх обов'язком є взятися до цього діла і улекшити працю тим всім, що хотілиб зайнятися вивченням історії української війни 1917 до 1921 р.

Хоча отця праця укладом майже не різниться від згаданої праці Калиновича і є якби її продовженням, то я рішився дати їй заголовок не „Українська мемуаристика“ а „Спис жерел до історії української визвольної війни“ бо на ділі вона обнімає не тільки спогади, але й праці та статті не мемуарного характеру. В деяких місцях, особливо там, де заголовок нічого не говорить і трудно зрозуміти, до чого дана стаття чи праця відноситься, дав я короткі пояснення. Тут також справлено ті похибки, неточности і доповнено пропуски, які мені вдалося завважити в „Українській мемуаристиці“. Статті аноніми поміщені в поазбучному порядку на кінці. А. К.

Агороняц, Астрик: Листи з України. „Український Прапор“. Відень, 1920, Ч. 28—30.

Листи обнімають три розділи а саме: а) Боротьба за Київ б) Перші дні денікнської влади в Києві і в) Українське життя в час влади Денікіна.

Артимович, Атенор: Переверот на Буковині. „Український Прапор“. Відень. 1919, Ч. 23/25.

Баран, Степан, д-р: З перед 10-ти літ. Низка споминів з листопадових днів 1918 р. у Львові: „Діло“, Львів, 1928, Ч. 245.

Баран, Степан, д-р: Ще про 1918 рік у Львові. Як це було з дирекцією поліції у Львові 1. листопада 1918. р.? „Діло“, Львів, 1929, Ч. 192.

Безручко, Марко, генерал: Група С. С. в боях на підступах до Кам'янця Подільського. Бій під Смотричем 22 липня 1919 року. Календар „Червоної Калини“ на 1927 р. Львів, 1926, стор. 114—124.

Б-ко, О.: Дваццять дві влади (Спогади організатора селянських повстанських відділів і провідника бесарабського повстання т. Чабана). „Вісти“. Харків, 1927, Ч. 234.

Бейолиб, А. Визвольні змагання Закарпатських Українців в 1918—1919 роках. „Український Прапор“, Берлін, 1928, Ч. 17/19.

Безкоровайний, М.: Раницьке село 1. падолиста 1918 р. „Свобода“, Нью-Джерзі. (З. 2. П. Ам.), 1928, Ч. 255.

Вер-а, І. сот.: Під Царгородом. (22—23 червня 1920 р.) Календар „Черв. Калини“ на 1929 р., Львів, 1928, стор. 149—150.

Бірчак, Володимир, д-р: Дрогобицький бунт. „Діло“, Львів, 1929, Ч. 187—191.

Бобрів, Василь: До зустрічів та портретів. „Свобода“. Джерзи Ситі (З. Д. Америки), 1927, Ч. 229.

Відноситься до повстання от. Зеленого проти Директорії і походу С.С. на Трипілля в січні 1919 р.

Бобрів, Василь: Зустрічі та портрети. — Отаман Зелений. „Свобода“ Джерзи Ситі (З. Д. Америки), 1927, Ч. 172.

Богун, М.: Фрагменти зі споминів про „Народню Оборону херсонської губернії“. На передодні кінця Денікінщини на Херсонщині. „Український Скиталець“. Відень, 1923, Ч. 24, стор. 32—37.

Будак: Боротьба з Німцями та гетьманцями. Істимівський район на Зиновівщині (Спогади командіра першого херсонського червоногвардійського, партизанського, армії Муравйова, загону — т. Цимбалюка), „Вісти“, Харків, 1927, Ч. 256. (Далі буде).

Будз, Петро: Гуцули в боях під Городком у марті 1919 р. (З дневника учасника) „Український Скиталець“ Відень, 1923, Ч. 24, стор. 32—37.

В.: Падолистовий переверот в Золочеві. „Український Скиталець“. Ліберець, 1920, Ч. 1, стор. 24—28.

В. Дмитро: Осінь 1918 року на Україні (Вирваний листок із военних споминів). Календар „Червоної Калини“ на 1926 р. Львів, 1925, стор. 62—82.

(Далі буде).

ТІЩО ВІДІЙШАЛИ

Дня 15/III 1925 помер в Дрогобичі У.С.С. інвалід **ОСИП КІЗЛО** в 25. весні життя. Враз з покійним відійшов в могилу один з кращих стрільців. Син середно заможних передміщан покинув в слушний час дім родинний і школу вступаючи в ряди Усуусів, з котрими ділив щиро вояцьку долю і недолю. По коротких днях слави опинився в незабутнім чотирокутнику смерті, де перебував тиф серед лютої зими, в діравій stodолі, обдертий через ворога з послідного плаття, котрим прикривався. Видужавши з втратою пальців у ніг, перебирається з частинами ген. Кравса на Чехословаччину. Відси повертає вкінці під рідню

Осип Кізло † 15.III. 1925.

стріху — зломаний на душі і тілі. Тут мимо старань неньки вянуп на очах — аж вкінці замкнув стомлені повіки. Людина з чистим як сльоза характером, добрий товарищ, ідейний У.С.С.

Припадаюче на Нього майно розділив покійний на Рідну Школу, на Просвіту, на Українських Інвалідів, на будову української гімназії в Дрогобичі і на Товариство У.П.Т. в Дрогобичі.

Мимо непривітної погоди проводила домовину юнака численна громада при участі трьох священників і гімназіального хору. Не

бракло і вінців, з поміж котрих терневий нагадував, яким тернистим шляхом промайнули молоді літа Покійника.

Дня 28. липня 1925 помер у чл. військовому лічничому заведенню для грудних недуг у Штернбергу на Мораві поручник У. Г. А. **ПАВЛО БАРАНЕЦЬКИЙ**.

Покійний був родом з Дзвиняча заліщицького повіту. Уродився 1894 р. В австрійському війську був старшиною на італійському і французькому фронтах.

Після розпаду Австрії вернув Покійник у Рідний Край та негайно вступив у ряди Народньої Армії. Короткий час був командантом залізничного двірця у Заліщиках, а опісля командантом скорострільної сотні при Окружній Військовій Команді в Чорткові. Однак Він, що протягом 20 місяців наставляв грудь за чужу державу, не міг удержатися у запіллі в хвилі, коли на боєвищі лилася кров за самостійність Його воскресної Батьківщини. Вже 1. січня 1919 бачимо поручника Баранецького в бою під Козельниками командантом скорострільної сотні при Х. янівській бригаді. В рядах цієї бригади брав Він участь у всіх боях коло Львова. — Янів, Лозина, Камінобрід, Біла Гора, Добростани, Куликів, Дорогошів, отсе свідки Його подвигів у визвольній боротьбі.

— В бою під Тернополем попав Покійник у полон і пережив усі переходи Бригідок, Пикуличів, Перемишля, Берестя Литовського і Стшалкова. Перенесений до Ланцута, вспів утечи до Чехословацької Республіки, де Його приділено до Української Бригади в Німецькмі Ябліннім.

Та не довго судилось Йому побувати поміж своїми улюбленими товаришами зброї. Важкі невзгоди з часів української визвольної війни, а передусім жахливі злидні 7-місячного полону підкопали до основ Його молодече здоровля. Небавом після утечі з полону появилася у Нього чахотка легенів. Три роки борвся кріпкий організм із злющою недугою, аж вкінці уляг їй.

Похорон Покійника відбувся дня 30/7. 1925 на кладовищі у Штернбергу при участі всіх товаришів недолі, приміщених у тій-же лічниці та чл. військової оркестри з Оломунця.

Про хрустально-чистий характер цього тихого героя, про Його піднеслого духа, горячу любов до Батьківщини та непохитну віру в її кращу будучність свідчить усе Його життя, як не менше Його пращальне письмо до товаришів зброї, писане коротко перед смертю. Воно звучить ось так:

„Братам-Товаришам Української Галицької Армії, деб вони не були.

Товариші! Незадовго мене межі Вами вже не буде. Я знемігся в боротьбі за ті самі ідеї, кличі, що й Ви боролися і тепер я змушений розлучитися, попрацатися з Вами. Жаль мені покидати Вас, бо з Вами ділив я довго долю і недолю, бо Ви для мене стали дорогі, а ще більше жаль мені, що не можу дальше разом з Вами боротися за волю. Що-ж, мені так судилося і не мені на прою з Тобою стати. Але вірте мені, що я чуюся щасливим, бо умираю в боротьбі за річ Святу. Так, я щасливий, бо девіза мого життя: праця, праця над удосконаленням самого себе, щоб стати добрим членом суспільности, своєї нації а потому цілого людства, — бодай в маленькій часті сповнилася. І так покидаючи Вас, бажаю Вам ліпшої долі в будучности, бажаю, щоби Ваші і мої мрії скоро сповнилися, а вкінці кличу до Вас:

Борітеся, поборете!

Вам Бог помагає. —

Павло Баранецький, в. р. поручник УГА“.

Павло Баранецький † 28.VII.1925.

З діяльності УКТОНІ.

(Українське Товариство Опіки над Інвалідами).

Українське громадянство вповні відчуває потребу забезпечення наших інвалідів, знаючи, що лепта вдячності для жертв визвольної війни являється свя- тим обов'язком кожного свідомого громадянина. Та всеж таки жертвенність на інвалідів, яка, що правда, в порівнянні з датками на інші цілі помітно зро- стає, далеко не вирівнює запотребування товариства що опікується долею інвалідів і цей зріст датків не стоїть у рівному відношенню до зросту тих всіх видатків, що їх має в своєму бюджеті УКТОНІ.

Вимоги зростають, зростають і ренти, хоча багато є ще таких інвалідів, яким требаби дати хоч міні- мальну піддержку та годі це зробити, бо товариство не має на стільки гроша. Постійну допомогу рентами дістають тільки найбільш нездатні до праці, на решту не вистарчає. І дійсно оправдані нарікання україн- ських інвалідів, що вони не мають належного zabez- печення, а навіть оправдані і нарікання тих інвалі- дів, що побирають які такі ренти, бо ренти ці далеко не дорівнюють рентам, що їх виплачує держава. Для приміру: т. зв. 50 процентовий інвалід (значить на половину нездатний до праці) побирає ледь 15 зол. ренти, коли така державна рента вносить 75 зол. Наш інвалід бере цілих п'ять разів менше. А що має робити цей, що нічого не дістає. По переведенню останньої реєстрації українських інвалідів виявилось що треба ще багато коштів, щоби бодай вчаси за- спокоїти потреби інвалідів. УКТОНІ веде свою пра- цю солідно і докладає чимало зусиль, а його заклики до громадянства та інтензивна рекляма можуть бути дійсно приміром для інших. Але це замало. Грошей треба багато.

Товариство, що опікується інвалідами не може об-

ділити всіх датками. Постійні ренти вимагають по- стійного напливу гроша, а його немає. Річ ясна, що при малих фондах та ще при рівночасній забороні адміністраційною владою переведення бодай одної більшої збірки в краю Українське Товариство Опіки над Інвалідами змушене числитись з кожним сотиком, а були вже навіть такі скрутні часи, що треба було нарушити призбираний американський капітал.

З днем 1 червня 1929 р. Головна Рада Товари- ства підвищила місячну пенсію 80—100%-овим інва- лідам.

На 866 зареєстрованих інвалідів одержують від 1. червня ц. р.

8 інв. 100%-их по 60 зол. або дол.	6·95—	480·00	зол.
23 " 90%-их " 50 " " "	5·62—	1150·00	"
25 " 80%-их " 40 " " "	4·44—	1000·00	"
32 " 70%-их " 25 " " "	2·80—	800·00	"
90 " 60%-их " 20 " " "	2·24—	1800·00	"
99 " 50%-их " 15 " " "	1·68—	1485·00	"
120 " 35-40%-их " 10 " " "	1·12—	1200·00	"

397 інв. одержують місячно сталої пенсії 7.915·00 зол. або дол. 890·00.

Крім цього має Товариство й інші конечні видат- ки як:

премінар підмог інвалідам 15—35%-им	дол.	100·00
удержання Дому Українських Інвалідів	"	200·00
удержання Захисту інвал.-сухітників	"	65·00
на протези (нові й репарації)	"	88·00
ліки, операції і кошти переїзду інвалідів	"	28·00
чинші за Дім Інвалідів та канцелярію	"	37·00
адміністрацію	"	38·00
ріжні видатки	"	34·00

Сума місячна видатків Товариства вносить дол. 1480·00

Це велика квота, велике запотребування і наше громадянство повинно не забувати все і всюди при- кожній нагоді про збірки і датки для тих що при- несли велику жертву для Батьківщини.

ЛІТОПИС ЧЕРВОНОЇ КАЛИНИ

ілюстрований журнал історії та побуту

1. річник / Число 1. / Жовтень 1929.

*

З М І С Т

	Стор.		Стор.
Прогуділа хуртовина — Вірш Б. Л.	2	Цілі німецької військової політики на Укра-	
Від Редакції	2	їні 1918 р. — А. Крезуб	17
Українська артилерія у Львові 1-21. XI. 1918.		Знак часу — Роман Сушко б. полк.	19
Спомин І Фенців	6	З хроніки міст і сіл	20
„Сікачам“ — Василь Бень б. підплк.	6	Матеріяли і документи	20
Історія одного стрілу — Юліян Вишенський	8	Рецензії і замітки	21
Ольбія — Богдан Л.	10	Бібліографія	22
Як я став воєнним поетом — Лулу	12	Ті що відійшли	23
Де наші пам'ятники минулого	13	Про діяльність УКТОНІ.	24

Редагують: Лев Лепкий і В. Софронів-Левецький

Відповідальний редактор: Теодор Мартинець

Друкарня ОО. Василян у Жовкві

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ
КООПЕРАТИВНИЙ БАНК**
„КРАЄВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ“
у Львові, Ринок 10.

акредитує українські кооперативи всіх видів, — приймає вкладки ощадности в золотій і чужій валюті та опроцентовує їх з піврічною капіталізацією.

Резервові фонди має ульоквані в каменіці при вул. 3-го Мая ч. 15. і в реальности при вул. Кордецького у Львові.

Ч. телефону 4-33.

Чекове конто ПКО. Варшава 143.467.

Жирове конто в Польськім Банку.

Адр. для телегр.: ЦЕНТРБАНК ЛЬВІВ.

Найкраще приладите всяку їду,

якщо всі потрібні припаси купуватимете тільки в найстаршій укр. кооперативі

„НАРОДНА ТОРГОВЛЯ“

яка продає від 1883 р. у своїх 24 склепах по більших містах:

Споживчі товари:

муку, дріжджі, цукор, порошки до печива, меди, сушені овочі і т. п.

Кольоніяльні товари:

риж, саго, оріхи, міддали, ролдинки, перець, ванілію, каву, чай та всякі інші.

ВИНА,

РУМИ, КОНЯКИ і овочеві напитки.

ДОБРОБУТ НАШОГО БЕЛЯНИНА ПОКРАЩАЄ,

коли розвинеться у нас здоровий
Молочарський Промисл.

Памятайте, що успішний його розвиток буде тільки тоді забезпечений, коли організацію переведете за порадою і під доглядом одинокої фахової української централі

КРАЄВИЙ МОЛОЧАРСЬКИЙ СОЮЗ
„МАСЛОСОЮЗ“

Поради і вказівки уділяємо безплатно.

Звертатись під адресою:

„МАСЛОСОЮЗ“ — Львів, вул. Косцюшка ч. 1а,
або до Відділів у більших містах краю.

Купуйте і поручайте усім тільки масло Маслосоюзу зі знаком

3-00 n, 08 2001

ЦЕНТРОСОЮЗ У ЛЬВОВІ

ВУЛ. ЗІМОРОВИЧА 20. ТЕЛ. Ч. 21-16, 53-63, 94.

ДОСТАВЛЯЄ через Повітові Союзи Кооператив: штучні навози, рільничі машини і знаряддя, коси з власною охоронною маркою, насіння дорідних збіж, товари споживчі і галантерейні. — КУПУЄ і посередничить в продажі рільничих продуктів, як збіжа, фасоля, яйця і клоче. — Власна фабрика мила з маркою „ЦЕНТРОСОЮЗ“

Найкорисніше, найпевніше і найлегче умістити свої ощадности в золотих або долярах

у Кооперативнім Банку „ДНІСТЕР“ у Львові, вул. Руська ч. 20.

який платить за вкладки 7 відсотків з піврічною капіталізацією. Опроцентування вкладок приданого нище на 1 відсоток від опроцентування звичайних вкладок

ПУШКИ ОЩАДНОСТІ, які дають можливість ощаджувати навіть найменші квоти, випозичає Банк вкладчикам **безплатно** за зложенням вкладки 5 зол. — Вкладником з провінції вислає для надсилення вкладок ощадности складанки Почтової Каси Ощадности безплатно. — За вкладки і їх опроцентування ручить Банк цілим своїм майном, складаючимся з 3 реальностей у Львові і двох більших посідоностей обшаром поверх 2.000 моргів. — Із зложених ощадностей уділив Банк в минулім році позичок поверх зол. 3.000.000 переважно селянам на купно ґрунтів, відбудову будинків, докуплення инвентаря і т. п. — Вкладки почавши від 1 зол. приймає Банк щоденно від год. 8:30 до год. 2:30, а в неділі і свята від год. 10 до 1.

ДИМ ТОРГ. - ПРОМ. „ДОСТАВА“ КООП. З ОБМ. ПОР.

Дирекція і робітня: Львів, вул. Домініканська ч. 11/І.

Склади: Львів, вул. Руська 20, Перемишль, Ривок 23, Тернопіль, Пилсудського 6. поручає:

найлучші дзвони, хінське срібне, столове накриття, всі церковні річи, світлокадило, образи, оправляє старі церковні книги, направляє старі фелони, відзолочує чаші і пр. Ріжні „девоціоналія“, як вервиці, образки, крестики, коралі, перли і пр. продає гуртом відпустовим купцям.

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ
ТОВАРИСТВО ОБЕЗПЕЧЕНЬ
НА ЖИТТЯ І РЕНТИ

„КАРПАТІЯ“
у Львові, Руська 18.

переводить під найкориснішими услівями і догідними комбінаціями всякого рода життєві обезпечення.

Кожний український громадянин, що дбає про свою будучність та будучність своєї родини, обезпечує своє життя та життя своїх родин виключно в Товаристві

„КАРПАТІЯ“
Львів, вул. Руська 18.

Інформації уділяє Централь і її провінціоньні заступства.

ЗЕМЕЛЬНИЙ БАНК ГІПОТЕЧНИЙ АКЦІЙНА СПІЛКА

Львів, вул. Словацького ч. 14. Телефон ч. 3-32, 52-92 і 75-32.

Телеграф. адр.: ЗЕМЛЕБАНК — ЛЬВІВ Контото П. К. О. Варшава ч. 149.000.

Акційний капітал 5,000.000. — Власна камениця.

ПОЛАГОДЖУЄ
всі банкові чинности.

ПЕРЕВОДИТЬ
перекази заграницю, до всіх місцевостей світа.

ПРИЙМАЄ та виплачує вкладки в золотих і долярах.

КУПУЄ І ПРОДАЄ: Цінні папери, девізи, валюти по курсі дня — на найдогідніших умовах.

У ВСІХ КРАЯХ ЕВРОПИ Й АМЕРИКИ ВЛАСНІ КОРЕСПОНДЕНТИ.

При письменних запитах долучити поштовий значок 50 сот.

мурн.
рвн